

Historische Kring Maarssen

Maarssen, Hoge brug - Merwede kanaal

CAFE-RESTAURANT

**„GEESBERGE”
aan de Vecht
MAARSSSEN**

voor al
uw bruiloften en partijen

*Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen
Telefoon: 0346-561435*

RADIO - T.V.

ELECTR. HUISHOUDELIJK

+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP

+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron

Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

Koetsveld Assurantiën

- * PENSIOENEN
- * HYPOTHEKEN
- * BELEGGEN
- * FINANCIERINGEN
- * LEASEN

Raadhuisstraat 15
3603 AV Maarssen

Telefoon: 0346-561 680/567 757
Telefax: 0346-560 869
Onderdeel van Nico Koetsveld Beheer BV

b o d y f a s h i o n

beenmode lingerie badkleding

Langegracht 55 ☎ 0346 575343 3601 AK Maarssen

Inhoudsopgave

Colofon	2
Van de redactie	3
Kringnieuws	3
Dorpsgenoten in oorlogstijd - deel 10 - Onder vuur bij de Hogebrug. Oh God, wat ben ik begonnen... !	4
De Langegracht te Maarssen - deel 26	8
OPROEP aan Maarssenaren om 'kunst' aan eigen wand tentoon te stellen in Museum Maarssen	11
Tentoonstelling van tentoonstellingen	11
Sfeervolle schilderijen en aquarellen over Vecht en plassenlandschap en ook bijzonder keramiek in Museum Maarssen	12
Diependaalsedijk - deel 4	14
Opburen - deel 2	23
Nieuw Vechtenstein aan de Rembrandtsingel	31
Hendrik Jan de Ruiters, eerste burger van het naoorlogse Maarssen	35
Brand op de Langegracht	40
Uitslaande brand in boekhandel te Maarssen	41
Uit de oude schoenendoos - nr. 27 - Hoek Breedstraat en Bolensteinsestraat	43

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Colofon

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Bestuur: Benno Visschedijk, voorzitter
Ria Tijhuis, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346.575222
Aukje Wolters-Dekkers, penningmeester
Hans van Bommel
Henk Blaauw
Hanny Pouderoyen
Bert de Ruiter
Arie de Zwart

Lid van verdienste: C.W.P. Bloemendaal (27-02-2003), drs. W. Smits (10-02-1994)

Erelid: Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema (23-02-2006)
B. de Ruiter (21-02-2002)
J.H. Sagel (22-02-2001)
N. van Tricht (10-02-1994)
Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000)

Redactie: Netty Bertens-van de Wouw, Hondiusstraat 68, 3602 PJ Maarssen,
tel.: 0346.564696, e-mail: netty.bertens@orange.nl

Immetje de Jong-Zijp, Albardastraat 2A, 3601 BN Maarssen,
tel.: 0346.561079, e-mail: jongzijp@casema.nl

Bert de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen,
tel.: 0346.563599 (**verkoop losse nummers**) **ISSN: 1384-0967**

Lidmaatschap: Het lidmaatschap kost € 12 per jaar. Opzeggen kan alleen vóór het einde van het kalenderjaar. De lidmaatschapsbijdrage dient te worden voldaan d.m.v. de acceptgirokaart (maart/april). Voor meer informatie en aanmelden als lid van de Kring kunt u contact opnemen met Aukje Wolters-Dekkers, Mozartlaan 12, 3603 BH Maarssen, tel.: 0346.579940, e-mail: aukjewolters@hetnet.nl
Eventuele stortingen op ons gironummer 2907376 t.n.v. **penningmeester Historische Kring Maarssen.**

Werkgroep archief/bibliotheek: Hanny Pouderoyen, Fazantenkamp 576, 3607 DG Maarssen,
tel.: 0346.569133

Werkgroep archeologie: Henk Blaauw, Bloemstede 193, 3608 TB Maarssen, tel.: 0346.562425

Website H.K.M.: www.historischekringmaarssen.nl

E-mailadres H.K.M.: bestuur@historischekringmaarssen.nl

Vormgeving en druk: Drukkerij Van der Louw, Berkel & Rodenrijs

Van de redactie

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.

De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.

U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 1 september 2006.

Kringnieuws

De activiteiten van de Historische Kring in 2006/2007

Zoals u van ons gewend bent krijgt u aan het begin van het seizoen een overzicht van de activiteiten in het komende verenigingsjaar. Dat is grotendeels rond, alleen de onderwerpen van na de pauze van de jaarvergadering en van de avond eind maart 2007 houdt u nog te goed.

We beginnen op donderdag 28 september 2006 met een lezing over het Amsterdam-Rijnkanaal. Ir. J.C. Schweig is als deskundige van Rijkswaterstaat zeer goed op de hoogte van de geschiedenis van deze waterweg, die al meer dan honderd jaar onze gemeente in tweeën deelt. Er is loodzware arbeid verricht bij het graven van het kanaal. Waarom werd het aangelegd, wat verbindt het precies, hoe sluit het aan op de andere rivieren en kanalen? In hoeverre is het in de loop der jaren verbreed en aan de eisen van de tijd aangepast?

Op donderdag 14 december zal de Maarssense kunsthistoricus Gary Schwarz een lezing geven in het kader van het Rembrandtjaar. Vierhonderd jaar geleden werd deze icoon van de Nederlandse schilderkunst geboren. Wij zijn blij dat we de terzake zeer deskundige heer Schwarz bereid hebben gevonden deze lezing te houden; hij heeft meerdere boeken over Rembrandt op zijn naam staan. Wat maakt Rembrandt zo uniek? Was hij tijdens zijn leven een uiterst succesvolle of toch ook wel tragische schilder? Wat is er de laatste jaren gebeurd rond de vraag of werken inderdaad van zijn hand zijn?

Deze lezing vindt plaats op Slot Zuylen.

In 2007, op donderdag 11 januari, hebben we een lezing van medisch historicus Prof. Dr. M.J. van Lieburg. Met behulp van illustraties uit zijn eigen medisch archief (het meest uitgebreide van Nederland) en met vermakelijke anekdotes neemt hij u mee met de vroegere plattelandsdokter. Deze arme dokter genoot wel aanzien, maar had weinig middelen om goed op te treden. U zult in de loop van de avond blij zijn dat u nu leeft en niet enkele eeuwen geleden. Ook de situatie in onze omgeving komt aan bod.

De jaarlijkse algemene ledenvergadering houden we op donderdag 22 februari 2007. Vóór de pauze handelen we het huishoudelijke gedeelte af: de jaarverslagen van penningmeester en secretaris en andere onderwerpen rond de gang van zaken in de vereniging. Na de pauze hebben we een Maarssens onderwerp, maar wat precies, dat melden we u in de volgende periodiek.

Eind maart, begin april 2007 plannen we onze laatste lezing. Onderwerp en datum houdt u nog van ons te goed.

De jaarlijkse excursie vindt plaats op zaterdag 12 mei 2007. We gaan 's ochtends naar Doesburg voor een stadswandeling en 's middags bezoeken we kasteel Bergh in 's-Heerenberg. De details van deze excursie geven we u in onze periodiek van februari 2007.

N.B.: De lezingen vinden plaats in de Open Hof, Kerkweg 60 in Maarssen-dorp, tenzij anders vermeld. Onze leden hebben gratis toegang, anderen betalen twee euro.

Schenkeningen aan de Historische Kring

Van Jaap Versteegh (van Pygmalion aan de Lange-gracht) kregen we een antiquarisch exemplaar van Wandelingen door Nederland van J. Craandijk. In de zeventiger jaren van de negentiende eeuw heeft deze doopsgezinde predikant te Rotterdam heel Nederland doorgewandeld en daarvan in een serie van negen boeken verslag gedaan. Het boek is verlicht met litho's van Schipperus.

Kor Buist heeft in 1973 van de viering van het 25-jarig regeringsjubileum van koningin Juliana een filmverslag gemaakt van de feestelijkheden in Maarssen, Tienhoven en Oud-Zuilen. Hij vroeg ons of de Historische Kring belangstelling had voor deze film. Uiteraard hebben we dat en binnen de kortste keren kregen we van hem een dvd met de film.

Alle schenkers hartelijk dank.

Dorpsgenoten in oorlogstijd

deel 10

Onder vuur bij de Hogebrug. Oh God, wat ben ik begonnen... !

Een lichte woning aan het eind van de Stationsweg. Aan tafel met uitzicht op de tuin... een verhaal over vroeger. Een kopje koffie, een glas water. Ja, ik ben al 82 jaar en mijn vrouw al 83... . Min of meer trots wordt het meegedeeld. De rug tegen de stoelleuning, iets naar achteren, de armen wat gespreid. Zo van... Kijk maar eens goed. Inderdaad, in volle glorie laat Jos Meijers zich zien. Wat grijs natuurlijk, kort geknipt haar met de hem kenmerkende scheiding in het midden. Zo wordt hij gekend. Oud-Directeur van Qumey. Ja... ik kom er nog elke dag. Alweer klinkt er voldoening door. En waarom ook niet? Een vriendelijke lach van zijn vrouw onder-

steunt het gebeuren.

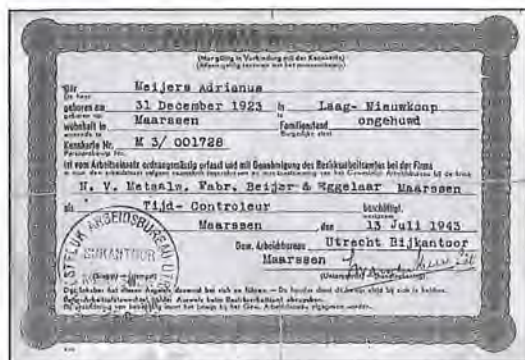
Vóór hem ligt een aantal blocnotevelletjes met aantekeningen in regelmatig schrift. Er valt veel te vertellen. Meteen rollen een heleboel feiten over tafel. Hoho, rustig aan. Bij het begin beginnen. Jos moet wat worden afgeremd en bijgestuurd. Het blijft af en toe spetteren, maar dat hoort bij zijn karakter.

Adrianus Meijers (roepnaam Jos) wordt op oudejaarsavond 1923 in Kockengen geboren. Tien jaar later verhuist het gezin - vader, moeder en vier kinderen - naar Maarssen. Vader is wegwerker bij de Nederlandse Spoorwegen. Onderhoud van het tra-

ject Breukelen-Utrecht. Aan de Westkanaaldijk nr. 18 staat dan nog een spoorwegwoning. Aan de stationskant woont chef Helling, in het midden ploegbaas Van den Brink en aan het eind de familie Meijers met ook nog opa Van der Neut. Jos komt in de vierde klas van de christelijke lagere school bij meester Van der Molen. En een aantal jaren verder wordt op 18 juli 1940 (het document wordt getoond) het Mulo-A diploma gehaald. Zestien jaar. Wat nu? Er is geen

Station met rechts daarvan spoorwegwoningen, 1930

Ausweis

werk te krijgen. Moeder, drijvende kracht in het gezin, vindt dat Jos maar Mulo-B examen moet halen. Nee, zover komt het niet, want op 4 september (Jos blijkt - ook nu nog - accuraat met getallen) is er werk bij Beijer en Eggelaar (B & E) een metaalwarenfabriek (massa-stamp-artikelen) naast Zwaardemaker aan de Oostkanaaldijk.

Op 5 september wordt Jos na een sollicitatiegesprek aangenomen voor 15 gulden per maand (vader verdient 90 gulden). Het wordt kantoorwerk. Ja, het typediploma heeft Jos op zak. Je moet weten... - Jos verschuift demonstratief - ... ik heb geen "zit in m'n gat". Vrachtbriefjes tikken voor Van Heezik Sr. en Mees Niekerk (besteldiensten), dat vult de dag niet. Tijdschrijver. De werkuren moeten goed worden berekend in verband met nacalculaties. Accuraat cijferwerk. Het kantoorwerk neemt een halve dag in beslag en in de middag wordt - op klompen - machinaal werk verricht op de fabrieksafdeling. Zo komt er (in 1944!) van de Duitsers een opdracht tot het leveren van bagagedragers voor fietsen. Verlangte Aufträge van Schwelm uit Westfalen. Oh ja, we hebben goede zaken gedaan met pannenkoekmakers. In 1940, wel 25.000 per week. Van blikafval van de Zachte Zeep Fabriek. Jos oogt vergenoegd. B & E is tevreden over het ukkie van 18/19 jaar. Dat ukkie verdient in 1942 al 65 gulden, maar hij blijft wel de zoon van een spoorwegwerker en zijn aanstaande schoonvader (pacht)boer Floor uit Maarssebroek vindt het maar zo zo dat z'n dochter Bets met Jos verkeert. Het geloof klopt wel, maar standsverschil hè... , Jos knikt en lacht. Zijn beurs zal gevulder worden dan die van schoonpapa.

Het is oorlog. Schaarste. Moeders naaimachine zorgt voor nette kleren tijdens kantoorwerk. De fiets heeft houten banden. Eten komt voornamelijk van het moestuintje. Twee varkens leven van gras en schillen. Een varken moet verplicht ingeleverd worden en er komen geen vleesbonnen. Roken van eigen teelt. Moeder maakt gerstebier en een soort bessenjenever. Suiker... van gejatte suikerbieten. Jos vertelt hoe broer Piet achter op een rijdende kar springt en het bietenspul eraf smijt. Een jochie van het Leger des Heils krijgt wat pulp en ook besensap van moeder. Christendom in praktijk... zegt Jos. Zijn moeder heeft een ruim hart. Ik heb veel van haar geleerd... sparen, omgaan met geld bijvoorbeeld. Jos knikt. Nee, ze is niet oud geworden. Suikerziekte, denk ik. Ze heeft open benen. Wanneer ze in het ziekenhuis ligt (1944) ben ik net - verplicht - bezig aan een zesweekse opleiding voor uitzending naar de vliegtuigfabrieken van Junker in Duitsland. Drie dagen krijg ik vrij om m'n moeder te bezoeken. Gelukkig zorgt B & E dan voor een zogenaamde 'zware' Ausweis en mag ik terug naar

Pasfoto persoonsbewijs

de fabriek. Daar zijn ze bezig met die eerder vermelde Gepäckträger. Als de Duitsers komen controleren in september zegt de bedrijfsleider... es ist kaus bausen (het is koud buiten), Duits op z'n Nederlands. Dat zullen de moffen wel beaamd hebben. Het gaat mis... de Engelsen zijn al in

Arnhem... Heim ins Reich...? Jos lacht wat, ja, es ist kaus bausen.

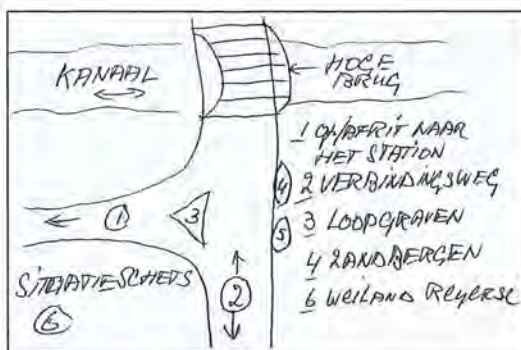
Als twintigjarige met andere Maarssebroekers onder elkaar. De meesten boerenlui. Onder leiding van Jan Beukhof - hij is in militaire dienst geweest - vormt zich een 'ondergrondse' eenheid. Wie er bij zijn... Jos krabt op zijn hoofd. Jan Beukhof dus en Wim de Kruyf, Jan van der Meent, Hein Brouwer. Bos, nee zijn voornaam ben ik even kwijt, uit de Bolensteinsstraat, Peter van de Heg, Koos Jurgens (met nog meer anderen ondergedoken bij boer Jan van Eck van Snavelenburg). In Nieuwer Ter Aa zijn wapendroppings. Jan Beukhof haalt ze op met de

mestwagen en thuis blijft het wapendepot onder de mestvaalt liggen. Veilig. Wapens... karabijnen en stenguns en kogels. Jos legt omstandig uit wat het verschil is. Met een stengun kun je een salvo lossen van wel 28 kogels. Als demonstratie wordt met een maaierende beweging het meubilair aan flarden geschoten. Jos haalt zijn neus op en neemt een slok. Met de karabijn gaat het schot voor schot. Daar hoort instructie bij natuurlijk en daarvoor zijn bijeenkomsten nodig. Hoe dat gaat... nou gewoon, zo van dan en dan en daar en daar en zo laat... en dan zie je wel. Geheim natuurlijk. Thuis weten ze van niks. Nou ja... pa ziet wel dat hun kanaalbootje soms aan de andere kant ligt en zegt dan... hoe kan dat nou... Ja, die begrijpt het wel een beetje. Spannend in ieder geval, geeft Jos toe.

Zo bijvoorbeeld die eerste keer eind '44. In schemerdonker met een juten zak met 25 kilo kogels op pad. Richting huidige A2. Baggeren langs het Cunet ¹⁾ tot net aan Breukelen. Er ligt sneeuw, weet Jos nog goed. Het is daar zo'n beetje inundatiegebied, drassig dus en dan moet je nog anderhalve kilometer verder naar een boerderij. Weer krabben op de bol... hoe was de naam ook weer... komt wel.

De instructie krijgen we op zolder en die eerste keer moet ik meteen op wacht staan. Ik hoor boven het geluid van grendels en metaal. De houten vloer houdt het lawaai totaal niet tegen, vertelt Jos. Hij gaat er voor zitten en beleeft het opnieuw. In de verte op de weg langs het kanaal zie ik Duitsers patrouilleren en vlakbij hoor ik schuifelen. Er sluipt iemand dichtbij... en... daarbij dat lawaai vanuit de hooizolder. Doodzenuwachtig natuurlijk. En bang ook. Jos knikt. De stengun voorzichtig van de schouder en in de aanslag. Ja, alles voor het eerst! Het duurt wel een paar minuten. Oh God help me... waar ben ik aan begonnen... waarom? Ik heb notabene een Ausweis...! Zulke gedachten hè... Oh God! Het is even stil, maar dan spettert het weer.

Ineens zie ik dan die haas in de sneeuw. Wat een opluchting. Wanneer ik word afgelost, zeg ik boven meteen dat er niet zoveel lawaai gemaakt moet worden en dan wordt er gefluisterd. Ja, spannend die instructie. Jos blikt jongensachtig tevreden. Hoe alles moet, hoe het werkt met die wapens. Ik weet nog hoe ik weer naar huis bagger. Het is ta-

Situatieschets schietincident

melijk licht door de sneeuw. Met een stengun onder mijn arm en 240 kogels. Thuis verstop ik m'n wapen achter de rieten isolatiewand van het geitenhok. Ja... dat weet pa. Hij vindt het prachtig. Wees voorzichtig, zegt hij. Die blijk van vaderlijke zorg is Jos bijgebleven.

Zaterdag vijf mei 1945. De avond ervoor is de capitulatie bekend gemaakt. De oorlog is 'over'. Jan Beukhof roept zijn groep op. Om tien uur zaterdagmorgen verzamelen aan de nieuwe Stationsweg, bij Hein Brouwer waar zijn vader een melkzaak heeft. Jos is erbij. Geen uniform, wel als gordel een drijfriem met een fietstasje voor de kogels en ook nog half over de schouder een soort riem. Het lijkt heel wat. Vooral de helm, die Jos van zijn vader (als bescherming tijdens het spoorwegonderhoud) mag gebruiken. Nee, verder heeft niemand een helm. Jos ziet voor het eerst een Bazooka, een granaatwerper. Een draagt het apparaat op de schouder, een tweede richt en vuurt. Er wordt natuurlijk proef geschoten achter op het land bij Brouwer. Een harde knal (iedereen kan het horen) en 50 meter verder is aan de slootkant een halve cirkel grond weggeschoten. Ja... prachtig man... heel ontspannen is het... de oorlog is toch over! Jos lacht even en gaat dan weer ernstig verder. We maken ons klaar om naar de brug te gaan. Onder commando van Jan Beukhof. Natuurlijk. Ieder een wapen in de hand, twee aan twee. Halverwege zien we een oudere Duitser die bezig is een mangat te graven aan de kanaalzijde van de oprit... We hebben niks kwaads in de zin, we moeten ons melden in het dorp... legt Jan Beukhof uit. Ga ze het maar vertellen daar boven op de brug...

dat we naar het dorp willen. Ons groepje gaat ondertussen over de weg langzaam verder omhoog. Ik loop achteraan samen met Wim de Kruiyf.

Het is rond elf uur. Zonnig weer en droog. Dan... ineens wordt er van de brug af geschoten. Duiken!... roept Jan. De groep duikt weg in de loopgraven bij de verbindingsweg. Wim en ik (in de loopgraven is voor ons geen plek meer) schieten weg achter twee zandbergen aan de overzijde van de Verbindingsweg. Vijf meter van elkaar af. Wim het dichtst bij de brug.

Jos verzit, veegt zijn neus en gaat verder met zijn verhaal.

Bos is gewond... hoor ik. Verdomme! Meteen begin ik feller te schieten. Wim de Kruiyf richt zich op. Waarom... ? Ik zie dat hij door kogels getroffen wordt, ik zie hem weg rollen. Wim is geraakt... schreeuw ik. Jan Beukhof schreeuwt... we worden omsingeld... we trekken ons terug... . Dan geef ik me over... schreeuw ik terug... ik kan de weg niet oversteken, zeven meter... en ik heb al 200 kogels verschoten... . Jos haalt diep adem en houdt even in. Van de brug wordt geschoten. Oorlog? Het zou toch over zijn ...?

Beelden trekken voorbij, meer dan zestig jaar later nog steeds fel gekleurd.

De leider beveelt... allemaal wapens laden... als ik roep: "Vuur", dan moet Jos oversteken. Jos die achter z'n zandberg ligt en iets verderop zijn maat Wim, gewond... dood? Het gebeurt in een oogwenk. Goed... roept Jos en wacht. Hoe lang? Hooguit twee, drie minuten die echter uren lijken te duren. Van ver weg zegt een stem... ik ga er aan... ze schieten me dood... ik bind een witte zakdoek aan mijn stengun... waar ben ik aan begonnen... oh... . Even voel ik me heel eenzaam... klinkt het zacht.

En dan weer luider. Ik hoor klikken, ze laden hun karabijnen, twee patronen in de patroonkamer. De stenguns met veel meer kogels. Het neemt tijd. De grendel overhalen, spannen... schietklaar. Ik stik van de spanning... zegt Jos. Op twaalf meter afstand de Duitsers. Op zeven meter aan de overkant de loopgraaf. De veilige overkant. Ik zet me schrap, een voet in het gras. "Vuur!!". Ik schiet omhoog. Bzzt bzzzt... fluitende kogels. Ik ren voor mijn leven. Met helm en al duik ik de loopgraaf in.

Goddank!

Goddank...? De woordenstroom staakt... Ja...klinkt het aarzelend, ja...Goddank. In de stilte keert Jos zijn blik naar binnen. Zijn ogen worden vochtig. Buiten fluit een vogel.

Terug, langs het zijtalud naar het land van boer Reijerse. Bij toerbeurt moeten ze 'al schietend' de anderen dekking geven. Hoe ik me daar voel... opgelucht... gered... een gevoel ook van bij-elkaar-zijn... opluchting nou...! Wat heb ik hard gehold daar!

De gewonde Bos blijkt te kunnen lopen. Dat Wim de Kruiyf dood is weten ze nog niet. Ze gaan eerst naar de boerderij 'Ora et Labora' ²⁾, Otterspoorbroek, de boerderij van Jos zijn latere schoonfamilie. Dokter Vrijdag verleent hier eerste hulp aan de gewonde Bos, die een schampschot aan zijn rug blijkt te hebben. Dan langs het Cunet verder. De wapens worden in de bosjes gedeponereerd. En ze praten... hoe zou het met Wim zijn... ? Naast opluchting de onzekerheid.

Eindelijk thuis hoort Jos dat Wim niet meer leeft. Zijn moeder zegt later... je hebt drie dagen met verwilderde ogen gelopen.

Een terugblik. Ik ben blij dat ik het gedaan heb... , de zelfverzekerde stem van Jos weerkaatst tegen de muren. Ik heb iets tegen de vijand gedaan. Natuurlijk dankbaar dat ik leef. De vijand... ja het is hun schuld, zij begonnen met schieten. Wim de Kruiyf... vreselijk. En dan... - met iets van triomf - ...maar op de brug lagen meer doden.

God, help me... nee, het geloof deed me toen eigenlijk niet zoveel. Ja, op zondag trouw naar de kerk natuurlijk, dat moest. Moeder gaf twee centen mee voor de collecte. Maar die wisselde ik om in vier halfjes en dan hield ik een halve cent. Voor vijf cent kocht ik bij de Lubro een spoorpunt.

Auke Hoekstra

Noten:

- 1) Uitgegraven strook grond bestemd voor de aanleg van de latere snelweg, in die tijd met water gevuld.
- 2) Bid en Werk.

De Langegracht te Maarssen

deel 26

We naderen het einde van de Langegracht. Deze keer bespreken we het laatste "kleine" huis (hierna komen de grote panden), nummer 48. Het is een van de weinige huizen aan deze gracht dat niet op de monumentenlijst staat.

Ruim driehonderd jaar geleden stond op deze plaats een dubbele woning, bestaande uit een bovenwoning (toen genummerd 104) en een benedenwoning (nummer 105). Het huis had toen de fraaie naam Valkesteijn. Volgens Jan Witte stamt de oudste aantekening uit 1681, toen de erven van Barent Aelbertse eigenaar waren van Valkesteijn. In het begin van de 18e eeuw wisselt het huis een aantal keren van eigenaar. Rond 1720 vindt er een bijzondere overdracht plaats. Jan Dirksz Caldey en Gerrit Seldenrijk 'transporteren' als 'mondinge erfgenamen' van Jannetje Dirks Verwoerd, de weduwe van Hendrik Overbeek, het dubbele pand aan Cornelis Valk. In 1750 was de Maarsse schout Jan Stehouwer eigenaar.

In 1832 werd Elias Moses van der Poorten (81 jaar en weduwnaar), bewoner en eigenaar. Hij

woonde er samen met zijn beide dochters ¹⁾, Cato (43) en Sophie (35). Ook Debora Keizer (56), waarschijnlijk zijn huishoudster, woonde in het huis. De oude heer Elias werd verzorgd door Sara Baalbergen. Hij was koopman en houder van de Bank van Lening. Achter zijn pand lag een lange moestuin die liep tot aan de Achterdijk (nu Nassaustraat). Aan het einde van deze moestuin stonden aan de Achterdijk nog twee huizen, beide eigendom van de heer Elias.

In 1861 wordt het pand bewoond door de gemeentesecretaris Aart van der Geer.

Daarna komt er een notaris te wonen.

In 1884 komen we een bekende Maarssenaar tegen, Hermanus Hageman, de bekende meester metselaar. Hij is de bouwer van verschillende fraaie villa's in ons dorp, o.a. aan de Kerkweg.

In 1912 wordt Jan Roosendaal, een zeepfabrikant, eigenaar.

Na 1920 komen 'de Stokers' hier wonen. Timmerman Dirk Stooker is de eerste, daarna P.W. Stooker, ook timmerman en als laatste de schilder Chris Stooker.

Dan volgt een periode

De etalage van Verton in de vijftiger jaren

De herensalon Verton vanaf 1949

van dertig jaar waarin kappers er hun beroep uitoefenen. Op 1 januari 1940 begint kapper Hendrik C. Roos in het pand zijn kapperszaak. Eerder werkte en woonde hij op de Langegracht nummer 1. In 1940 moest dit pand echter gesloopt worden in verband met de verbreding van de Schoutensteeg en Hendrik Roos zou op straat komen te staan. Gelukkig kon hij naar nummer 48 verhuizen. Drie maanden later, in maart 1940, kreeg aannemer Droogenbroek de vergunning om pand nummer 1 te slopen. Jan Pothuizen, die helaas aan het einde van de Tweede Wereldoorlog verdronk, voerde de sloop uit. Hendrik Roos zag zijn voormalige kapperszaak, waar hij bijna tien jaar de Maarssenaren geknipt en geschoren had, tegen de vlakte gaan. Op nummer 48 woonde en werkte hij nog eens 8 jaar.

In 1949 komt een andere kapper, Cornelis Verton, hier wonen en werken. In een gesprek met zijn schoondochter en met zijn kleindochter

De damessalon, waar een dame via Wella-apparatuur een permanent krijgt

(die nu het pand bewoont) ben ik veel te weten gekomen over deze bekende Maarssenaar. Ook bleek men nog vele mooie foto's te bezitten van deze kapsalon. Cor Verton, geboren in Kampen, trouwde op 16 juli 1937 in Maarssveen met Aartje van Schoonhoven. Zij was de dochter van Gerrit Jan, de Smid op de Kaatsbaan. Deze smederij was gevestigd in het pand waar nu het reisbureau te vinden is. Op de trouwdag (in 1937) vestigde het jonge paar zich op de Langegracht 28. Tot dan woonde en werkte in dit pand de baardscheerders/barbiersfamilie Houssart, al vanaf 1865.

In 1949 vond er dus een wisseling plaats van twee kapperszaken; Cor Verton ging naar nummer 48 en Hendrik Roos verhuisde naar nummer 28. Op 19 april 1949 kocht de familie Verton pand nummer 48 met schuur, poort, erf en tuin van de kaashandelaar Jacob Molenkamp uit Breukelen. Volgens de akte bleek het om een ruilkoop te gaan. Verton, eigenaar van nummer 28, ruilde

dit pand voor nummer 48. Hij moest f 5000,- bijbetalen.

In een akte uit maart 1950 staat echter dat achter nummer 48 nog een stukje grond lag, dat vroeger ook tot het pand behoorde. Waarom dit stukje niet meteen in 1949 is aangekocht is niet bekend, maar voor f 1248, -- is een jaar later Verton ook eigenaar van deze grond. Er vindt een wisseling van de twee kapperszaken plaats: Hendrik Roos, nog steeds bewoner van nummer 48, vertrekt naar nummer 28. Voordat Verton zijn intrek neemt op nummer 48 laat hij het pand moderniseren voor een bedrag van f 2000,-. Er komt een aparte dames- en herensalon, aangepast aan de laatste mode en met de nieuwste snufjes (zie bijgaande foto's). Na ruim 20 jaar vele Maarssenaren gekapt te hebben, werd de zaak opgeheven en verhuisde Verton naar Utrecht.

Begin zeventiger jaren kwamen er Spaanse gastarbeiders naar ons land, zo ook in Maarssen. Vanaf oktober 1970 werd het pand verhuurd en kwam er een aantal Spaanse gastarbeiders in het pand te wonen. Vervolgens kwam drukkerij Belprinto er in, opgevolgd door antiekhandel het Zwarte Schaap.

Het pand is nog steeds eigendom van de familie Verton. Het wordt, zoals hiervoor al werd vermeld, bewoond door de kleindochter.

Enkele jaren geleden werd de grote etalageruit vervangen door twee ramen.

In de loop der tijden zijn er veel vertrouwde en bekende middenstanders uit ons dorp verdwenen, zo ook dames- en herenkapper Verton.

Cees Bloemendaal

Noot:

- 1) In de akte wordt gesproken van 'zusters', maar gezien de leeftijd van de dames neem ik aan dat dat een vergissing is en dat het hier om 'dochters' gaat.

Het echtpaar Verton voor hun nieuwe zaak; 495 is het telefoonnummer

OPROEP aan Maarssenaren om 'kunst' aan eigen wand tentoon te stellen in Museum Maarssen

Ongetwijfeld zullen veel leden van de Historische Kring Maarssen afbeeldingen van Maarssen of omgeving in hun kamer aan de muur hebben hangen. Dat kan een echt kunstwerk zijn, zoals een schilderij, aquarel, ets of tekening. Soms is het werk van een min of meer bekende kunstenaar uit het verleden of van een hedendaagse kunstenaar. Het kan ook gemaakt zijn door iemand die niet (zo) bekend is. Maar u als eigenaar bent er in ieder geval trots op en u geniet ervan!

Het leek Museum Maarssen een aardig idee om aan het eind van dit jaar een tentoonstelling te organiseren van mooie, interessante afbeeldingen van Maarssen, Maarssenbroek, Tienhoven en Oud Zuilen, die in bezit zijn bij de eigen bevolking. U heeft nu dus de gelegenheid uw bezit in een museum te hangen zodat anderen daar naar kunnen komen kijken.

In juli is al een eerste oproep in de huis-aan-huisbladen verschenen. De komende drie weken is er een laatste mogelijkheid nog werk bij ons aan te melden voor de tentoonstelling 'Maarssen aan de

wand'. Wat u zou willen tentoonstellen moet wel te maken hebben met Maarssen of de directe omgeving. Of uw inbreng daadwerkelijk aan de wand van het museum komt te hangen wordt eerst door een werkgroepje van het Museum Maarssen en van de Historische Kring Maarssen bekeken. Niet omdat het dure kunst moet zijn, maar om voldoende variatie te krijgen in de tentoonstelling. Bovendien wordt er een zo precies mogelijke beschrijving gemaakt van het onderwerp van uw ingebrachte werk. De inbrenger krijgt een echte bruikleenovereenkomst. Het is mogelijk om werk van enige waarde te laten taxeren.

Wilt u meedoen met deze tentoonstelling, neem dan contact op met Museum Maarssen (06.204 876 77) of met Jaap Kottman (561643) of Hans van Bommel (564780). Er wordt dan met u een afspraak gemaakt.

De tentoonstelling zal te zien zijn vanaf 21 oktober 2006 tot half januari 2007.

Museum Maarssen

Tentoonstelling van tentoonstellingen

In de bibliotheek in Maarssenbroek hebben het Museum Maarssen en de Historische Kring Maarssen in mei en juni 2006 een tentoonstelling ingericht met materiaal van de tentoonstellingen die het afgelopen jaar in de Maarssense zorgcentra zijn gehouden.

Er waren diverse specifieke foto's, boeken en andere spullen over Maarssenbroek aan toegevoegd. Honderden bezoekers toonden hun belangstelling, waaronder vele jongeren, zoals op deze foto te zien is.

Benno Visschedijk

Sfeervolle schilderijen en aquarellen over Vecht en plassenlandschap en ook bijzonder keramiek in Museum Maarssen

In het Museum Maarssen is nog tot en met 15 oktober de tentoonstelling te zien:

'Vecht- en plassenlandschap door de ogen van... F.J. van Rossum du Chattel (1856-1917)'.

Van de schilder Van Rossum du Chattel zijn daar diverse schilderijen en aquarellen te bewonderen die de Vecht en het plassenlandschap van Vechtstreek en omgeving weergeven. Wie was deze Van Rossum du Chattel?

F.J. van Rossum du Chattel

Fredericus Jacobus van Rossum du Chattel werd in 1856 te Delft geboren als zoon van Jan Hendrik van Rossum du Chattel, een goudsmid en zondagsschilder. Hij woonde tot zijn 17e in Leiden en volgde daar de tekenschool van het genootschap 'Mathesis Scientiarum Genetrix'. Daarna vertrok hij naar Den Haag, waar hij de Haagse Akademie voor Beeldende Kunsten bezocht. Hij kreeg o.a. les van Willem Maris, één van de bekende schilders van de Haagse School. Ook Van Rossum du Chattel, die zijn werk meestal signeerde als (F.J.) Du Chattel, wordt daartoe gerekend.

In 1875 debuteerde de jonge Du Chattel op de driejaarlijkse tentoonstelling in Den Haag met het schilderij 'Bij Oegstgeest', waarmee hij veel succes oogstte. Aanvankelijk vond hij zijn onder-

werpen vooral in de omgeving van Den Haag, in Loosduinen en bij Leidschendam. Hij maakte naam als schilder van het typisch Hollandse landschap. De Haagse school werd ook in het buitenland bekend om dergelijke landschappen, die nu eens niet als achtergrond dienden maar zelf het onderwerp waren.

Behalve in de omgeving van Den Haag en Rotterdam maakte Van Rossum du Chattel ook veel schilderijen en aquarellen van het Vecht- en plassegebied. Du Chattel woonde vanaf 1884 enkele jaren in Vreeland. Het bijzondere aan Du Chattel is dat hij de Vecht en het Vechtlandschap ontdekt heeft voor het Nederlandse impressionisme en met name de Haagse school. Daarom wordt hij soms wel 'De ontdekker van de Vecht' genoemd. Hij was trouwens niet de enige die gecharmeerd raakte van de Vecht, ook velen voor en na hem. Bekend is de schilder Nicolaas Bastert, van wie in 2004 werk te zien was in Museum Maarssen. Maar ook P.J. Lutgers wijdde zo'n vijftig jaar vóór Du Chattel al een groot deel van zijn oeuvre aan de Vecht. Meer nog dan tijdgenoot Bastert schilderde Van Rossum du Chattel het Vechtlandschap "Vol kleinere details en met een neiging naar intimiteit", zoals een criticus uit die tijd schreef.

Op de tentoonstelling in Museum Maarssen is een groot aantal 'Vechtse' schilderijen en aquarellen te zien dat in bruikleen is gekregen van particuliere collecties en kunsthandels. De meeste schilderijen tonen watergezichten, waarbij de titel verwijst naar het onderwerp, bijvoorbeeld: 'Vechtgezicht bij zomer', 'Vaartje bij de Vecht', 'Beurtschepen op de Vecht', 'Vreeland'. Soms is de omgeving herkenbaar, maar wanneer dat zo uitkwam werden elementen van verschillende plekken gecombineerd of werd een vaart voorzien van een bouwwerk. Op die manier creëerde de schilder een eigen landschap.

Van Rossum du Chattel werd een redelijk succesvolle schilder. Hij verwierf in binnen- en buitenland diverse prijzen voor zijn schilderkunst. Hoewel hij tot de kleine meesters van de Haagse School behoort, was en is zijn werk tot over onze landsgrenzen populair. Veel schilderijen van Du Chattel verdwenen naar kopers in Engeland, Canada en de VS. Er bevinden zich ook schilderijen en aquarellen van hem in museale collecties. Hij had tentoonstellingen in Duitsland en Oostenrijk en verschillende malen werd zijn werk koninklijk onderscheiden.

In de laatste tien jaar van zijn leven maakte Van Rossum du Chattel verschillende reizen naar Nederlands Indië, waar zijn enige zoon een plantage bezat. Het verwerken van de nieuwe indrukken kostte hem echter moeite en zijn werk uit die periode werd niet zo gunstig beoordeeld. Het was duidelijk dat Du Chattel meer werd geïnspireerd door de Vechtstreek, het 'Hollandsche landschap bij uitnemendheid'. Tijdens de terugreis naar Nederland kwam de schilder in 1917 door een noodlottig ongeval op het schip om het leven. Hij werd in Yokohama, Japan begraven.

Gegevens in dit artikel ontleenden wij aan de monografie die onlangs is verschenen over Van Rossum du Chattel. Dit fraaie kunstboek, ook te koop in Museum Maarssen, is geschreven door de heer J. van Rossum du Chattel, een familielid dat tot voor kort in Oud Zuilen woonde.

Keramik van De Porceleyne Fles

Heel uniek op de tentoonstelling in Museum Maarssen zijn de beschilderde wandborden en plaquettes met afbeeldingen naar Du Chattel die hiervoor speciaal vanuit Engeland naar Maarssen zijn gehaald. Veel fabrieken van kunstaardewerk hebben ter verfraaiing van hun vazen, wandborden en tegeltaleus gebruikgemaakt van populaire afbeeldingen van schilders. De schilderijen van Du Chattel leenden zich bij uitstek voor dat doel. De bekende producent van Delfts blauw, De Porceleyne Fles uit Delft, maakte keramik met zijn afbeeldingen.

De Porceleyne Fles werd opgericht in 1653. In de Gouden eeuw waren er in Delft meer dan 30

fabrieken van Delfts aardwerk. Delftse pottenbakkers ontwikkelden een eigen Europese majolica, mede beïnvloed door Chinees porselein. Ze maakten vele soorten producten, waaronder tegels, borden, serviezen en vazen. Niet alleen in blauw, maar ook polychroom (veelkleurig) uitgevoerd. Sommige Nederlandse pottenbakkers verhuisden in de 17e eeuw naar Engeland, Schotland en Ierland, zodat ook daar 'Delftware' wordt gemaakt. In de 18e eeuw streefde Engels keramik, met name Wedgwood, het Delfts aardwerk voorbij. Veel fabrieken sloten hun deuren, alleen De Porceleyne Fles bleef over. In 1876 kreeg de fabriek een nieuwe eigenaar die de zaak nieuw leven inblies met nieuwe productietechnieken en een andere artistieke stijl. In de loop der jaren werden meer dan 700 verschillende landschappen, genreschilderijen en portretten door ruim 90 schilders van de Porceleyne Fles gereproduceerd op wandborden en plaquettes, tegels en tegeltaleus. Er is nog steeds belangstelling voor de antieke en moderne producten van de Porceleyne Fles (sinds 1919 de Koninklijke), die allemaal met de hand zijn vervaardigd.

Plaquette

De modellen met de Hollandse landschappen van Du Chattel zijn vanaf eind 1800, met onderbreking van de twee wereldoorlogen, tot 1975 in productie geweest. Op de tentoonstelling kunt u een tiental fraaie wandborden en plaquettes bekijken uit de periode 1884 tot 1943.

Museum Maarssen is gevestigd in het Koetshuis naast Goudestein (Diependaalsedijk 19b) en is geopend op woensdag, zaterdag en zondag van 13.00 tot 16.00 uur.

Joke van Veen en Tine Visschedijk

Diependaalsedijk

deel 4

Inleiding

Deel 3 handelde voornamelijk over de eerste helft van de 20e eeuw.

In dit deel gaat het vooral over de periode na 1950. Eerst worden enkele wetenswaardigheden vermeld, gevolgd door de beschrijving van een drietal knelpunten, dat samenhang met het toenemende verkeer. Het artikel eindigt met de beschrijving van veranderingen met betrekking tot de drie grote buitenplaatsen aan deze dijk: Doornburgh, Goudestein en Vechtoever.

Wetenswaardigheden

In 1955 werd de dijk voorzien van TL-verlichting in plaats van daarvóór gebruikte gloeilampen met een rond reflectiekapje. Het jaar daarna werd de huisnummering veranderd en kreeg de kleine zijstraat, die tot dan toe wel Speltlaan werd genoemd, de naam Albert Cuypstraat. Op het weiland van Spelt werd in de 60er en 70er jaren in de feestperiode in augustus vuurwerk afgestoken, dat door honderden mensen vanaf de Diependaalsedijk, de Klokjeslaan en de Vondelstraat

Afb. 2 Rechtsonder Goudestein. Midden op de foto de kassen, de oranjerie, de schuur en de parkeerplaats van het bedrijf van Van Ginkel. Rechts boven de noodgebouwen van het Gemeentelijk Administratie Kantoor.

Foto is eigendom van G. van Ginkel.

Afb. 1 Een deel van het tuinbedrijf van Van Ginkel toen het nog bij Goudestein was gevestigd (tot september 1991). De oranjerie is duidelijk herkenbaar. Rechts daarvan (op de foto niet zichtbaar) was de uitgang van de kassen.

Foto is eigendom van G. van Ginkel.

werd bekeken. Kinderen mochten er voor opblijven en de kermis op het Pieter de Hooghplein werd een half uurtje stilgelegd.

Al in 1963 was er sprake van de aankoop van Endelhoven en omliggende gronden door de gemeente. Het leek de bedoeling er een bejaardendorp te stichten. De eerste stap was het sluiten van een voorlopig koopcontract met de eigenaar, de heer G.P. de Rijk. Pas toen duidelijk was dat er op het terrein gebouwd mocht worden, kocht de gemeente Endelhoven. Dat was op 1 maart 1966. Maar over een bejaardendorp werd niet meer gesproken. Wat zou de bestemming dan worden? Een gemeentevertegenwoordiger lichtte een tip van de sluier op toen hij de aankoop aantrekkelijk noemde omdat het gebied van Endelhoven aan dat van Goudestein grensde, waardoor geschikte uitbreidingsmogelijkheden ontstonden voor de gemeentelijke diensten. De aankoop zou op termijn blijken te leiden tot de afbraak van het kleine buitenhuis Endelhoven. Ondanks protesten van verschillende organisaties en diverse particulieren werd het onderhoud van het leegstaande huis verwaarloosd. In 1977 werd het tot ruïne vervallen gebouw met de grond gelijk gemaakt. Een belangrijk verlies voor de buitenhuizenhistorie van

Maarssen. In de ogen van historie-minnenden een foute daad en dat nog wel in de rijke tweede helft van de 20e eeuw. Met wat goede wil was het behoud mogelijk geweest. Nu is er sinds 1993 op een groot deel van het terrein een parkeerplaats en een vijver bij het Gemeentelijk Administratie Kantoor. Ongeveer op de plaats van dit gebouw, waarvan de bouw begon in 1992, stonden eerder noodgebouwen voor de gemeentelijke diensten. De archeologische werkgroep van de Historische Kring heeft van 9 januari tot eind maart 1991 uitgebreid onderzoek gedaan naar de ondergrondse resten van Endelhoven. Dat heeft onder meer geresulteerd in een fraai uitgegeven boek, dat nog steeds te koop is.

De gemeente kon dus beschikken over het Endelhoventerrein, dat reikte tot de sloot bij Vechtoever en tot de Diependaalsedijk. Over een deel van het al veel langer in het bezit zijnde gebied van Goudestein kon zij echter niet beschikken. Dat deel was verpacht. De gemeente wilde de pacht-overeenkomst opzeggen per 1 januari 1966, zo blijkt uit een verslag van de raadsvergadering van 14 januari 1966. Op het gedeelte vanaf het Koetshuis tot en met de oranjerie en een stuk grond, aansluitend bij de oranjerie in oostelijke richting, was een bloemisterij gevestigd. Dat gedeelte was daartoe gepacht door de erven Van Ginkel. Ondanks verweer van de zijde van de gemeente bij de Pachtkamer van het kantongerecht in Utrecht en in laatste instantie bij de Pachtkamer van het gerechtshof in Arnhem werd de overeenkomst verlengd. Er ontstond een jaren lang voortslepend probleem. Het drukbezochte bedrijf van Van Ginkel was bereikbaar over de Diependaalsedijk via het park Goudestein, rechts langs het gemeentehuis en het Koetshuis. De oranjerie maakte deel uit van de bedrijfsruimte (afb.1). Tijdens het 'bewind' van Burgemeester D'Hondt werd in 1991 een overeenkomst tussen het bedrijf en de gemeente gesloten. De bloemisterij vertrok van Goudestein. De heer Van Ginkel exploiteert sindsdien een mooi bedrijf aan de Tuinbouweg.

Tenslotte wat dit deel betreft nog de volgende wetenswaardigheden.

Begin 1966 werd aan de Diependaalsedijk ter hoogte van de huidige toegang van de parkeerplaats achter de Kaatsbaan en bij Heuvelsoord een aantal krotten afgebroken.

In het najaar van 1967 kreeg de Diependaalsedijk een extra verbinding met de Pieter de Hooghstraat door het doortrekken van de Albert Cuypstraat.

Er was een bijzondere complicatie bij de verkoop van het huis Diependaalsedijk nr. 38 in november 1968. Door de historische achtergrond van het huis - het betreft de vroegere parnassijns-woning naast de toenmalige Hoogduits Joodse synagoge - rustte er de verplichting op dat iedere nieuwe koper moest beloven er nimmer een badhuis of leerlooierij te vestigen. Dat ondervonden de toenmalige kopers, de heer en mevrouw Bakker. Het bleek voor hen geen bezwaar te zijn.

Verkeersknelpunten

Door een aantal factoren ontstond er in het begin van de 60er jaren aan de Diependaalsedijk op enkele plaatsen een verkeersprobleem. Het was de tijd van een versnelde motorisering van het verkeer. Door de nieuwbouw ten oosten van de Diependaalsedijk nam het aantal inwoners steeds toe. Daar kwam nog bij dat in 1961 het gemeentehuis in Goudestein gevestigd werd. En dat zorgde mede voor meer verkeer op de Diependaalsedijk. Plannen werden gemaakt om tot verbetering van de situatie te komen. Het ging om drie knelpunten. Het gedeelte tussen de Dr. Ariënslaan en de Klokjeslaan, een smal stuk met sloot bij de Kortelaan en de S-bocht bij Heuvelsoord. Het eerste bleek een moeilijk op te lossen probleem. De gemeente kocht van de Maria Dommer Stichting in 1965 een strook grond vanaf de Dr. Ariënslaan langs de Diependaalsedijk. Onder meer dit stuk was nodig om tot verbreding van de Diependaalsedijk tussen de Dr. Ariënslaan en de Klokjeslaan te komen. Het Maarssense weekblad *De Magneet* bericht op 5 september 1965:

“Het kollege heeft in principe besloten de verbreding zodanig te doen uitvoeren, dat de bomenrij gespaard kan blijven, nl. door de sloot aan de kant van het ‘land van Spelt’ te verleggen en achter de bomen een voet- en rijwielpad aan te leggen. Het

huisje van ‘opa Van der Lugt’ zou dan naar achteren verplaatst moeten worden”¹⁾.

Bijna drie jaar later, in januari 1968, was het plan nog niet uitgevoerd; wel was intussen voor de uitvoering van het plan een bedrag van f 56.000,- geraamd. Waarschijnlijk om onrust te voorkomen, merkte het college van B. en W. in een toelichting ten overvloede op, dat bij de uitvoering van dit plan de bomenrij gehandhaafd zou worden. Het geraamde bedrag zou echter voorlopig niet uitgegeven worden, want in september 1968 was er nog niets gebeurd omdat de onderhandelingen door de gemeente over de eigendomsverwerving van een aanvullende strook grond in de richting van de Klokjeslaan nog niet waren afgerond. De grond werd uiteindelijk niet gekocht en het plan werd niet uitgevoerd. We kunnen daar achteraf alleen maar verheugd over zijn, omdat dit fraaie gedeelte van de dijk daardoor niet verder is aangetast.

Inmiddels was in begin april 1966 de rechtgetrokken S-bocht bij het voormalige Heuvelsoord voor het verkeer vrijgegeven. Aannemer Van Ooyen kon door inschakeling van het plaatselijke wegenbouwbedrijf Heus de voorlopige werkzaamheden nog juist vóór de paasdagen afronden. De afwerking volgde die zomer, evenals de aanleg van het trottoir.

In het najaar van 1968 werd begonnen met de verbreding van het gedeelte bij de Kortelaan, waar al het verkeer gebruik moest maken van een wegbreedte van 4,10 meter. B. en W. vroegen in september aan de raad hiertoe een krediet van f 36.800,-. De aan de zijde van de Kortelaan gelegen sloot werd gedempt en van een verhoogd trottoir voorzien. De demping betrof één van de sloten, die bijna drie en een halve eeuw voor het gebied bij de Kortelaan dienst heeft gedaan als vaarweg en als aan- en afvoersloot voor water van en naar de Vecht. De sloten moeten op zijn laatst ontstaan zijn rond 1625 toen Joan Huydecoper I dat gebied liet verkavelen voor het stichten van een aantal buitenplaatsen. In dezelfde tijd waarin de verbreding van de rijweg plaatsvond, werd het bruggetje in de Diependaalsedijk, ter hoogte van de Endelhovenlaan, afgebroken. Dat bruggetje

zorgde voor de verbinding van genoemde sloot met de sloot langs de Endelhovenlaan, die de verbindingsschakel met de Vecht was. Op de plaats van het voormalige bruggetje is nog een zekere verhoging in het wegdek waarneembaar.

Doornburgh

Zoals hiervoor al werd aangegeven wordt in dit artikel ook enige aandacht besteed aan de drie grote buitenplaatsen aan de Diependaalsedijk. Zonder naar volledigheid te streven, volgen nu enkele feiten, gebeurtenissen en veranderingen in de periode van 1950 tot heden betreffende Doornburgh, Goudestein en Vechtoever.

In 1954 was de nieuwbouw ten oosten van de Diependaalsedijk nog lang niet voltooid, maar toch dreigde er een verkeersprobleem te ontstaan. Om dat te voorkomen werd er door de Biltse stedenbouwkundige De Maar een ontsluitingsplan gemaakt. De toekomstvisie van de gemeente betreffende het verkeer werd eind april in het Utrechts Nieuwsblad gepubliceerd. Een deel van dat plan dreigde op onaantvaardbare wijze de buitenplaats Doornburgh aan te tasten. De Dr. Ariënslaan zou doorgetrokken worden door de buitenplaats richting de Vecht, via een nieuwe brug en het voorplein van Bolenstein zou de Straatweg bereikt worden. Deze grote ontluistering van de buitenplaats (en van Bolenstein) werd gelukkig voorkomen.

Dit voorjaar heeft de toneelvereniging 'Voetlicht' in het park van Doornburgh een aantal voorstellingen gegeven van een groots opgezet openluchtspel. 'Voetlicht' is in dit opzicht in het verleden al verschillende keren actief geweest. Eerder werd aan een andere vereniging toestemming gegeven voor het gebruik van het park²⁾. Eigenaar was toen J.P. van Voorst van Beest. In juli 1954 bestond het kinder- en dameskoor Excelsior vijftienvijf jaar. Het was tevens een jubileum voor de dirigent Dick Zijlstra die al die jaren het koor dirigeerde. Dit drievoudige jubileum werd op grootse wijze gevierd. Een daartoe in het leven

geroepen comité organiseerde een concours voor zang- en muziekverenigingen. Bijna zestig verenigingen gaven zich op.

"Op het prachtige landgoed 'Doornburgh' worden straks tientallen gemengde koren, kinderko-

Afb. 3 Tekening uit 1966 van de binnenhof van Priorij Emmaus.

ren, mannenkoren, harmoniecorpsen, fanfarecorpsen en grote drumbands verwacht", meldde het Maarssense weekblad *De Magneet* van 11 juni 1954.

De bedoeling was dat het een muziekfeest werd, waar zeer veel Maarssenaren van zouden kunnen genieten. Naast het organisatiecomité werd een erocomité samengesteld met vertegenwoordigers van de gehele Maarssense bevolking. Het gemeentebestuur had volledige medewerking toegezegd, zodat met recht gesproken mocht worden van een Maarssens muzikaal evenement aan de Diependaalsedijk.

In een poging het feestelijke karakter van het gebeuren te accentueren, verscheen in de plaatselijke pers deze oproep: "Laat heel Maarssen die week de vlag uitsteken en zo uiting geven aan de blijdschap en het medeleven over en met het jubilerende Excelsior".

Van dinsdagavond 27 juli t/m zaterdag 31 juli vond het geheel plaats. Deze data waren gekozen omdat ze vielen in de toen algemene vakantie-week in Maarssen. De zang- en muziekkuitvoeringen zorgden voor vele mooie en gezellige uren in

het park van Doornburgh ³⁾.

In 1957 zijn de zusters Kanunnikessen van het Heilig Graf vanuit de havezate De Cloese in Lochem in huize Doornburgh komen wonen. De vorige eigenaar (sinds 1912), de heer Van Voorst van Beest, vestigde zich in Baarn. Vanaf het begin leefde de wens bij de zusters op de buitenplaats een Priorij en een Kerk te laten bouwen. Die plannen ontmoetten heel wat tegenstand. Zeven jaren strijd tegen meerdere instanties waren nodig voordat begin 1964 met de bouw gestart kon worden. Toen deze al wat vorderde, werd officieel op 7 november 1964 de eerste steen van de Priorij gelegd. De Priorij is gebouwd in de stijl van de Bossche School. Architect was de heer J. de Jong uit Schaijk. Op 28 november 1965 verhuisde de gemeenschap van het huis Doornburgh naar de nieuwe Priorij. De eerste vijf maanden werden de gebedsdiensten gehouden in de Kapittelzaal, omdat de Kerk nog niet klaar was. Op 28 april 1966 werd de Priorij plechtig ingewijd door de bisschop van Utrecht, Kardinaal B.J. Alfrink. Aan de Priorij werd de naam Emmaus gegeven. Vervolgens werd de Kerk van 's Heren Verrijzenis geconsacreerd. Tijdens de indrukwekkende viering werd de Kerk onttrokken aan het wereldlijke gebruik en toegewijd aan de eredienst. Het zou de plaats worden waar de gemeenschap zich iedere dag keert naar God, Hem lof zingt en bidt voor de noden van de wereld; een plaats waar de zusters hun kerkzijn met gasten en kerkgangers vieren; een plaats die hen boven alles dierbaar is. Daarom werd op 28 april jl. 40 jaar kerkwijding gevierd met een feestelijke eucharistieviering. Na nogal wat omzwervingen in het verleden, is de Priorij voor de zusters een werkelijk thuis geworden.

Bij het Zandpad staat het prachtige hek van de buitenplaats Doornburgh. Het hek is in het begin van de 18e eeuw gemaakt in de Lodewijk XIV-stijl. Het werd in de afgelopen paar jaar gerestaureerd dankzij een financiële bijdrage van de Dr. R. van Lutterveltstichting. In september 2005 werd het hek teruggeplaatst. Daarna konden de afwerkingbezigdheden beginnen, onder meer het aanbrengen van het bladgoud. Onder grote belangstelling werd op 24 november 2005 het hek

geopend door Priorin Zuster Margareth en Mr. Boele Staal, Commissaris van de Koningin in de provincie Utrecht. Het was voor het bestuur van de Historische Kring Maarssen een genoegen in het proces te kunnen participeren. Het mooi uitgevoerde, bijzondere vouwblad van Doornburgh is nog steeds te koop ten bate van het hekkfonds.

Goudestein wordt gemeentehuis

Bijna twee eeuwen, van 1754 tot 1939 ⁴⁾, woonde het geslacht Huydecoper in dit huis Goudestein. In de tijd van de mobilisatie waren er in de loop van 1939 tot mei 1940 Nederlandse militairen in ondergebracht. In 1940 werd het gehuurd door het Departement van Sociale Zaken, in 1941 is het in gebruik genomen door de 'Nederlandse Arbeidsdienst voor Meisjes'. In het najaar van 1944 trok de Landwacht er in. Begin 1945 bood het onderdak aan Limburgse geëvacueerden. Na de bevrijding namen Canadese soldaten bezit van het gebouw. Van augustus 1945 tot augustus 1959 woonden er de meisjes van het Rijksinternaat voor Sociale Jeugdzorg. Inmiddels was Goudestein in het bezit van de gemeente gekomen. De gemeenteraad had besloten per 24 februari 1955 aan te kopen:

- a. de buitenplaats Goudestein
- b. het Zandpad
- c. de Diependaalsedijk

voor zover beide wegen langs het buiten liepen. De verkoopprijs bedroeg f 75.000,- met de verplichting de heer J. van den Brink, tuinbaas, tot zijn pensioengerechtigde leeftijd in zijn huidige functie te handhaven.

In de gemeenteraadsvergadering werd gefilosofeerd over de toekomstige functie van het gebouw. Gedacht werd aan een expositieruimte, dorps-huis, gesprekscentrum of volkshogeschool. De eventuele functie als dorps-huis werd geschrapt, omdat de Katholieke Volkspartij om principiële redenen tegen een dergelijk gebruik van het gebouw was ⁵⁾.

Na de fusie van Nieuw-Maarsseveen en Maarssen op 1 januari 1949 kwam de nieuwbouw van woonhuizen ten oosten van de Diependaalsedijk en de Nassastraat goed op gang. In het

Zo herleefde 1754 op Goudestein in 1961. Van l.n.r. ziet u: Baronesse Van Heemskerk (mevr. v. Wensen), Douarière Huydecoper (mevr. v. Tilburg), Willem Huydecoper (Gert Jan Bezier), freule Huydecoper (Marion v. Vredendaal), freule Van Heemskerk (Saskia Hoeve) en Jan Elias Huydecoper (D. Dekker). Jammer genoeg konden wij geen foto van het strijke plaatsen, zodat u mevr. Sjoer en de heren Dollenkamp en Kroes moet missen.

Afb. 4 Foto gemaakt tijdens de openingsplechtigheid van het gemeentehuis in Goudestein. De afbeelding werd gepubliceerd in *De Magneet* van 27 januari 1961.

begin van de 50er jaren werd steeds duidelijker dat Huis ten Bosch voor het groeiende Maarssen ongeschikt was als gemeentehuis. Het gebouw was bouwvallig en bood toen al te weinig ruimte voor de gemeentelijke diensten. Al jaren eerder (12 mei 1942) werd door de gemeente de ridderhofstad Bolenstein aangekocht met het doel hier het gemeentehuis te vestigen. Achteraf bleek Bolenstein om verschillende redenen daartoe ongeschikt. Ook nieuwbouw aan de Julianaweg, aan de overkant van de Vecht bij Huis ten Bosch, was geen optie. Het plan leek te duur, mede doordat

de naastgelegen steenkoolhandel van Haverkamp moest worden uitgekocht. Restauratie en uitbreiding van Huis ten Bosch was nogal kostbaar en bood op termijn geen goede oplossing. Het gemeentebestuur stond voor een moeilijke beslissing en deze werd voorlopig uitgesteld. Tenslotte werd gekozen voor Goudestein. Maar om de bestemming gemeentehuis aan dit gebouw te kunnen geven, moest er eerst een gerechtelijke procedure volgen. Het rijk moest vervolgens op 1 augustus 1959 Goudestein verlaten. Daarna kon het aannemersbedrijf Van der Wal en Steeds

Voorname gasten klinken op uitnodiging van Jan Elias Huydecoper op de toekomst van Goudestein: de Commissaris der Koningin, graaf Van Lynden van Sandenburg staat tussen de burgemeester en wethouder Van Zuidam.

Afb. 5 Foto in *De Magneet* van 27 januari 1961.

Afb. 6 Vechtoever in het begin van de 60er jaren vóór de uitwendige restauratie. Onder het woord Vechtoever bevindt zich het middenraam van de koepelkamer.

Foto is eigendom van A.C. Bohnenn.

uit Utrecht begin 1960 met de restauratie naar het ontwerp van Ir. Van der Steur beginnen. De werkzaamheden hebben ca. tien maanden geduurd en de totale kosten kwamen ongeveer (inclusief de koopsom van rond f 75.000,--) op vier en een halve ton.

Het gemeentehuis werd op donderdagmiddag 19 januari 1961 officieel geopend door de Commissaris van de Koningin in de provincie Utrecht, Mr. C.Th.E. graaf Van Lynden van Sandenburg. Er was een groot aantal genodigden bij aanwezig. De plechtigheid begon om kwart over drie, toen drie slagen op de bronzen klok in de gang en de stem van een der lakeien, de komst aankondigden van de Vrouwe van Maarsseveen douairière van Joan Huydecoper en haar zoontje Willem. Zij was de bouwvrouw van het huidige Goudestein en Willem was in 1754 de eerste steenlegger. Dat het historische deel van de opening (en de daar-

mee samenhangende sfeer) zo goed was, kwam voornamelijk op rekening van de heer Dick Dekker⁶⁾. Urenlang had hij in archieven gezocht naar gegevens over Goudestein en de familie die er gewoond heeft. Hij had de rijkdom aan gegevens verwerkt in een prachtige toespraak en hij sprak deze uit als Jan Elias Huydecoper⁷⁾ in 18e eeuwse Nederlands. Op sublieme wijze werd de overgang van 1754 naar 1961 verwoord. Ook de hoge gast van deze middag, graaf Van Lynden, verdiende een compliment. Onvoorbereid heeft hij zich heel goed aangepast aan de 18e eeuwse sfeer, die hij niet verwacht had. Tot slot sprak Burgemeester De Ruiter waarderende woorden voor Ir. A.J. van der Steur, voor diens helpers in de praktijk, de heren Van de Wal en Steeds en voor binnenhuisarchitecte mevrouw J.B. Mouton. De volgende officiële handeling in het gebouw was voor Burgemeester De Ruiter al de dag erna, toen hij

Afb. 7 Vechtoever anno 2006. Zie afb. 6.

Foto: Hans van Bommel.

als ambtenaar van de burgerlijke stand zijn neef G.H. Roskam en mejuffrouw Th. de Kruijf in de echt verbond.

In 2004 is uitgebreid aandacht besteed aan het 250-jarig bestaan van het huidige huis Goudestein. 2011 Lijkt een geschikt jaar om opnieuw een mooi Goudestein-feest te vieren: Goudestein is dan 50 jaar gemeentehuis.

Vechtoever

De buitenplaats is een groot deel van de 20e eeuw niet in particulier gebruik geweest. Van rond 1900 tot 1941 was er een rusthuis voor zusters van het Witte Kruis. Vervolgens tot 1986 was op de buitenplaats een jongenshuis van de stichting AGO gevestigd ⁸⁾. In de jaren zestig vond een grote uitwendige restauratie van het huis plaats. Hierbij kregen de eerder in de 20e eeuw aangebrachte dakkapellen de mooie vorm die ze nu nog heb-

ben ⁹⁾ (afb. 6). De gemetselde balustrade op de serre werd vervangen door een mooie houten beschermende afscheiding. De lelijke lange schoorsteen werd weggehaald. Hetzelfde gebeurde na 1986 met de brandtrappen. Bekende namen van leidinggevend van het jongenshuis zijn de heer P. de Boer en zijn vrouw (in de beginperiode) en later de heer J. de Rijk.

In 1986 kochten de heer en mevrouw Bohnenn de buitenplaats. Zij pakten het verfraaien van het huis en de grote parkachtige tuin voortvarend aan. Het is ondoenlijk om binnen de opzet van dit artikel recht te doen aan het huis Vechtoever en het park anno 2006. We moeten nu volstaan met enkele algemene opmerkingen, maar het zou de moeite waard zijn tenminste een themanummer te wijden aan de inwendige restauratie (inclusief de herinrichting) van het huis. Het is indrukwekkend om te zien met hoeveel zorg en

kennis van zaken daaraan jarenlang is gewerkt. Direct al bij binnenkomst in de ruime hal vallen de kamerdeuren op. Heel mooi van kleur en versierd met witte profielen. De deuren waren in verband met het gebruik van het huis door de stichting vóór 1986 met houtplaten functioneel afgetimmerd. De opgelegde deurprofielen waren daartoe verwijderd. Bij de restauratie zijn in totaal tientallen meters profiel opnieuw aangebracht op de plaats van vroeger. Het onderste deel van de profielvoorstelling op de deur is rechthoekig van vorm. De bovenzijde is toegvormig. Voor de versiering van het bovenste gedeelte daarvan is gebruikgemaakt van een motief van de stucversiering van het plafond van een van de kamers. De hal is met smaak en met gevoel voor goede verhoudingen gerestaureerd en ingericht. Rechtdoor gaand komen we in de bijzonder fraaie koepelkamer. De erkervormige plaatsing van de ramen geeft uitzichtmogelijkheid in zuidelijke, westelijke en noordelijke richting over de Vecht en beide oevers. De wanden zijn voorzien van goudbehang. Het daglicht komt in voldoende mate naar binnen en dat zorgt samen met de kleur van de wanden voor een warme en prettige belichting. Doordat de ramen zich aan de noordwestzijde bevinden, wordt de kamer, volgens de bewoners, bij ondergaande zon in een speciale gloed gezet. Een gouden greep dus was de keuze voor dit behang. De wand tegenover de raamzijde, met de toegvormige dubbele deur naar de hal, is aan de bovenzijde voorzien van nieuw gemaakte schilderijen. De grote middenschildering geeft een historisch beeld van de Vecht en beide oevers ter hoogte van de buitenplaats. De kunstenaar heeft er rekening mee gehouden dat het geheel de juiste perspectivische verhouding heeft voor de schuin omhoog kijkende toeschouwer. Om de kleuren van de schilderijen beter te laten harmoniëren met de sfeer van de kamer, heeft de schilder het geheel in heel lichte mate een goudglans gegeven. Terug in de hal vervolgen we de rondgang door het huis. Daarbij wacht ons de ene na de andere prettige verrassing. In alle ruimtes, van de serre tot en met de (grote) zaal, zijn plafonds, wanden, vloeren en verschillende voorzieningen opge-

knaapt en op een verantwoorde wijze aangepast. De in oorsprong uit de 17e eeuw stammende buitenplaats is in de laatste twintig jaar met respect voor de historische waarde van het geheel door de heer en mevrouw Bohnenn in een heel fraaie staat gebracht.

Met dit positieve bericht sluiten we de serie artikelen over de Diependaalsedijk af.

Arie de Zwart

Noten:

1. Nu bekend onder de naam Kleine Marie.
2. Buiten de periode van dit artikel werd al in 1932 op het landgoed Doornburgh een Nationaal Concours voor zangkoren en dubbel kwartetten gehouden. Dat was ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van het mannenkoor De Verenigde Zangers. Periodiek H.K.M. jaargang 2 (blz. 36).
3. De marswedstrijden werden op enkele avonden gehouden op de Emmaweg.
4. Daarvóór was al vanaf 1608 een ander huis op dezelfde plaats in het bezit van de familie Huydecoper.
5. Men was bijvoorbeeld bang dat er cursussen seksuele voorlichting georganiseerd zouden worden. En op dat soort gebieden vond de kerk dat zij een eigen verantwoordelijkheid had.
6. Medeoprichter van de Historische Kring Maarssen in september 1972. Hij was tot zijn overlijden op 24 november 1986 voorzitter.
7. Hij was de oudste zoon van de bouwvrouw van Goudestein in 1754. Jan Elias leefde van 1735 tot 1808 en was vele jaren Heer van Maarsseveen.
8. Arbeid, Gezondheid en Opvoeding.
9. Dat gebeurde in 1929. De reden was het niet goed renderende rusthuis een nieuwe impuls geven.

Bronnen:

Bezoeken en gesprekken.
 Afleveringen van de periodiek van de Historische Kring Maarssen.
 Afleveringen van het vroegere weekblad De Magneet.
 De Priorij Emmaus kijkt terug op 50 jaren autonomie, 1989.
 Emmaus Priorij, de Paasbrief, april A.D. 2006.
 Emmaus Priorij, het kerkblad van 9 april 2006.

Opburen

deel 2

Intermezzo (1)

In het jaar 1548 was Wendelmoet Ruijsch eigenaresse van achttien morgen land (ongeveer vijftien hectaren) die gelegen waren aan de zuidwestkant van Maarssen.

Op deze landerijen zouden de latere buitenplaatsen Opburen en Engels Opburen verrijzen. Het gebied werd in 1624 gesplitst. In 1656 was Gerrit Coninck eigenaar van 12 morgen land met daarop staande de stenen kamer genaamd Opburen. De overige morgen land waren in die periode eigendom van Maria Dubois. Zij noemde haar landerijen eveneens Opburen. Haar huis noemde ze 'Huis Opburen'. Haar nazaten gingen echter over op de benaming Engels Opburen. Een stenen kamer had de functie van herenkamer (tijdelijk verblijf). De herenkamer verdween en vanaf het begin van de 17de eeuw ontstonden er buitenplaatsen, vooral dienend als zomerverblijven en gebouwd door welgestelde stedelingen. Bij een buitenplaats hoorde ook vaak een boerenwoning. De boerderij werd verpacht. De eigenaren van de buitenplaatsen wisten op deze manier het nuttige met het aangename te verenigen. Ze waren verzekerd van inkomsten. Dat gebeurde dus ook aan de zuidwestkant in Maarssen! Uit het grote aantal doorgenomen aktes ontstaat de indruk dat het begrip hofstede ruim gezien moet worden. Het kunnen landerijen zijn met huis (boerderij), erf en berg. Maar ook buitenplaatsen met landerijen (tuinen) werden aangeduid als hofstede. Buitenplaatsen in opkomst aan de zuidkant op de linkeroever van de Vecht waren in de eerste helft van de 17e eeuw van noord naar zuid: Oudenaarden, Opburen (Dubois) en Opburen (Coninck).

Jeronimus de Wilhem en Opburen

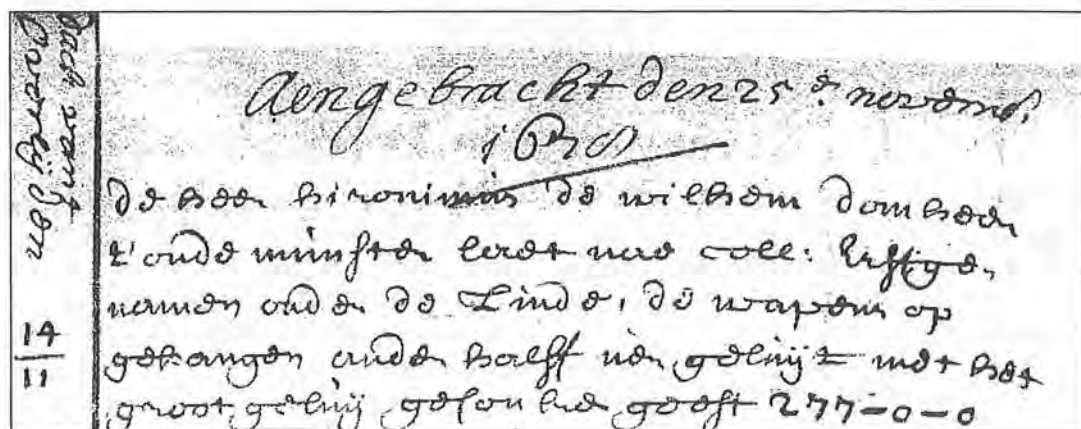
Met toestemming van het Hof van Utrecht koopt op 26 maart 1659 'Jeronimus de Wilhelm, Canonicq t'Oudemunster' in Utrecht, van 'Gerard Coningh' als weduwnaer ende boedelharder van Geertruijdt Vosch

van Avesaet ende Coenraad Coningh haerl. soon' het goed Opburen. Jeronimus was afkomstig uit Amsterdam waar hij in 1617 werd geboren. Hij was o.a. koopman in Venetië geweest (1645) en overleed te Utrecht op 14 november 1678. Hij werd begraven in de Domkerk. Jeronimus bleef ongehuwd ¹⁾. Het goed werd bij willig decreet overgedragen ²⁾. Dat duidt erop dat Gerrit Coninck ook namens zijn zoon Coenraad en Jeronimus de Wilhem in een onderonsje al overeenstemming hadden bereikt over de koopsom. Niettemin werd de procedure van het willig decreet geheel doorlopen ³⁾. De officiële afwikkeling nam om onduidelijke redenen nog enkele jaren in beslag maar kan te maken hebben gehad met het proces dat Gerrit Coninck tegen Anna van Uffelen enkele maanden later, in september, zou aanspannen. Op het goed Opburen rustte nog een schuld van 2000 gulden. Uiteindelijk werd Jeronimus eigenaar voor een bedrag van 8100 gulden.

Na eerdere inschrijving van de akte van decreet op 2 juli 1662 in het schepenboek van Maarssen, volgde het officiële transport voor het gerecht van Maarssen eerst op 26 mei 1663.

Mogelijk hield dat verband met het overlijden van Coenraad Coninck, zoon van Gerrit.

Gerrit Coninck verkocht aan De Wilhem 'ende sijnen erfgenamen seeckere elff mergen vier honts lants soo bogaert, bou als weijlant, doch bij metinge bevonden tien mergen, driehonderd twee ende twijntich gemeten roeden wtte Vecht tot over de stadsweteringe met het getimmer, bepotinge van outs genaemt Obbuieren'. Opnieuw geen duidelijkheid over het aantal morgen land! Op 6 april 1660 verhuurt De Wilhem aan Rutger Henricksen, waarschijnlijk de zoon van Henricks Rutghers, 'tien morgen en honderdtachtig roeden soo boomgaert, bouw ende weijlant' voor de tijd van zes jaar voor een bedrag van 200 carolus gulden per jaar alsmede 'ses saken van de beste winter appelen' ⁴⁾. Overigens moet Jeronimus de Wilhelm over voldoende geldmid-

Afb. 1 Overlijdensinschrijving van Jeronimus de Wilhem in Utrecht.

delen beschikt hebben, aangezien hij in het na-jaar van 1663 ook nog een buitenverblijf, gelegen in de Lauwerecht in Utrecht, had aangekocht. Ook dit buiten werd bij willig decreet aan hem verkocht. Jeronimus zelf, woonde op stand in een huis aan de Nieuwegracht in Utrecht.

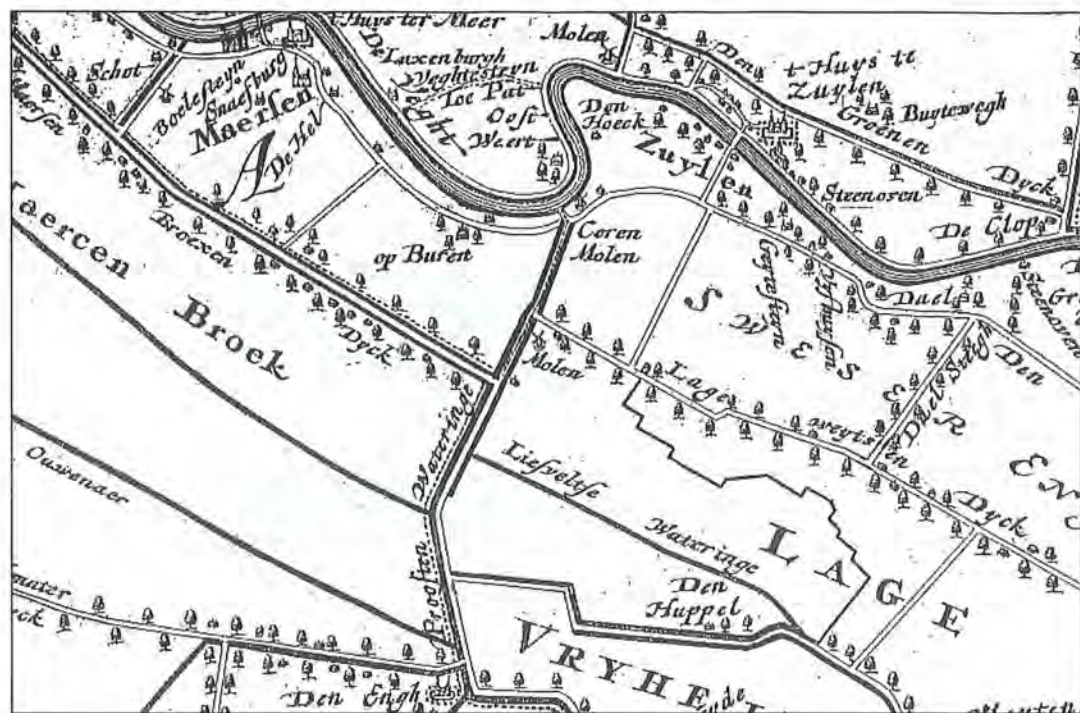
Na het overlijden van De Wilhem in 1678 laten zijn erfgenamen een jaar later de onroerende goederen in Maarssen op hun waarde taxeren zoals, 'seeckere huijsinge ende tuijn groot ontrent een half mergen'. De waarde wordt geschat op zes honderd gulden. De overige landerijen samen groot tien mergen hebben een waarde van 2100 gulden. De waardevermindering van de landerijen ten opzichte van het jaar 1659 is mogelijk in verband te brengen met het optreden van de Franse troepen in de Vechtstreek in het rampjaar 1672. Het huis Opburen van De Wilhem moet in 1678 een bescheiden indruk hebben gemaakt. In 1678 wordt nog gesproken over erfgenamen maar vier jaar later blijkt dat Mr. David de Wilhem, de jongste broer van Jeronimus, de enige erfgenaam was. David was advocaat en schepen in Amsterdam, alsmede ontvanger der gemene landsmiddelen. Hij liet het goed Opburen evenals het buitenverblijf in de Lauwerecht opknappen en verkocht Opburen op 15 april 1682 aan de rijke vrijgezelle Guiljam Pels voor een bedrag van 4.750 gulden. En handje contantje! Maar Guiljam kreeg waar

voor zijn geld!

De notariële akte geeft interessante bijzonderheden. Het goed Opburen bestond uit 'omtrent tien ende een halff mergen lants gelegen tusschen de durpen van Maersen ende Zuijlen waer van het kleinste gedeelte te weeten een hoff met huijsinge daerinne gelegen is tusschen den dijk ende de reviere van de Vecht ende het grootste gedeelte gelegen is aende oversijde van den selven dijk'. Het grootste gedeelte bestond uit 'twee boomgaarden, weiland, de boerewoning, stalling, schuren, duifhuizen en de plantagie'. Het goed Opburen had het aanzien gekregen van een buitenplaats. Bovendien had David de Wilhelm ook een boerderij laten bouwen. Deze boerderij maakte dus deel uit van de hofstede Opburen. Het geheel was 'streckende uijtte Vecht tot achter aen de Maersenbroeckerdijck toe, waer boven Jacobus van Meerwijck ende beneden de weduwe Engels' 5).

Pels en Opburen

Guiljam (Guillaume) Pels kwam uit Amsterdam, waar hij samen met zijn broer Jean Lucas Pels, gelieerd aan de familie De Wilhem, circa 1654 een handelsmaatschappij had opgericht. De broers deden goede zaken. Door bouw en aankoop kwamen ze in het bezit van een flink aantal pakhuisen in Amsterdam. In 1680 kwam er echter een einde aan hun samenwerking. In een goede verstandhouding werd de 'compagnie' voor notaris Adriaan Lock te Amsterdam ontbonden. Er werd

Afb. 2 Op het kaartje is te zien dat de hofstede Opburen met boerenwoning en landerijen een flinke oppervlakte besloeg ⁶⁾.

gedeeld en ieder ging zijns weegs ⁷⁾. Guiljam trok naar Maarssen waar hij waarschijnlijk gehuurd ging wonen op de buitenplaats Opburen.

De oudste zus van Guiljam Pels was Johanna. Zij trouwde op 16 december 1670 in Amsterdam met Antoni van der Nijpoort, geboren te Utrecht, Heer van Hogelanden. Een andere zuster van Guiljam was Catharina Aletta Pels. Zij was tweemaal gehuwd. Haar tweede echtgenoot was Mr. Everard Booth, Heer van Mijdsrecht en in 1638 geboren te Utrecht ⁸⁾.

Op 7 mei 1690 koopt Guiljam van de familie De Goijer nog 19 morgen land met huis en toebehooren gelegen in Maarssen 'ontrend de kerck', later genoemd hofstede 'den Bergh' en in september 1659 nog eigendom van Joost Jansz van den Berch en Grietgen Gerritsdr. Pels verhuurt de hofstede en landerijen voor zes jaar aan Cornelis Jansz van Rossum 'ijder jaer om de somme van tweehondert ende seventich gulden' ⁹⁾.

Na het overlijden van Guiljam Pels in 1691 werd

zijn hofstede Opburen groot 'tien ende een halff mergen lants' gewaardeerd op 3.300 gulden. Zijn zojuist aangekochte landerijen bij de kerk op 3.200 gulden en nog drie andere percelen land, samen ongeveer tien morgen in hetzelfde gebied, op 1.400 gulden. De totale waarde van zijn onroerende goederen, gelegen in Maarssen, bedroeg dus 7.900 gulden. Guiljam had in 1682 in zijn uitgebreid testament bepaald, dat zijn onroerende goederen binnen de familie Pels moesten blijven ¹⁰⁾. Zijn broer Jean Lucas en zijn zusters Johanna en Catharina Aletta waren zijn erfgenamen. Jean Lucas overleed in 1699. Na het overlijden van Catharina Aletta in januari 1711 wordt Johanna Pels, als enige erfgename van haar zuster, eigenaresse van de hofstede Opburen alsmede van de onroerende goederen in Amsterdam. In december 1711 verhuurde zij een stuk weiland, gelegen in de Maten, aan Corstiaan van der Meulen. Johanna Pels heeft niet al te lang kunnen genieten van haar nieuwe eigendommen.

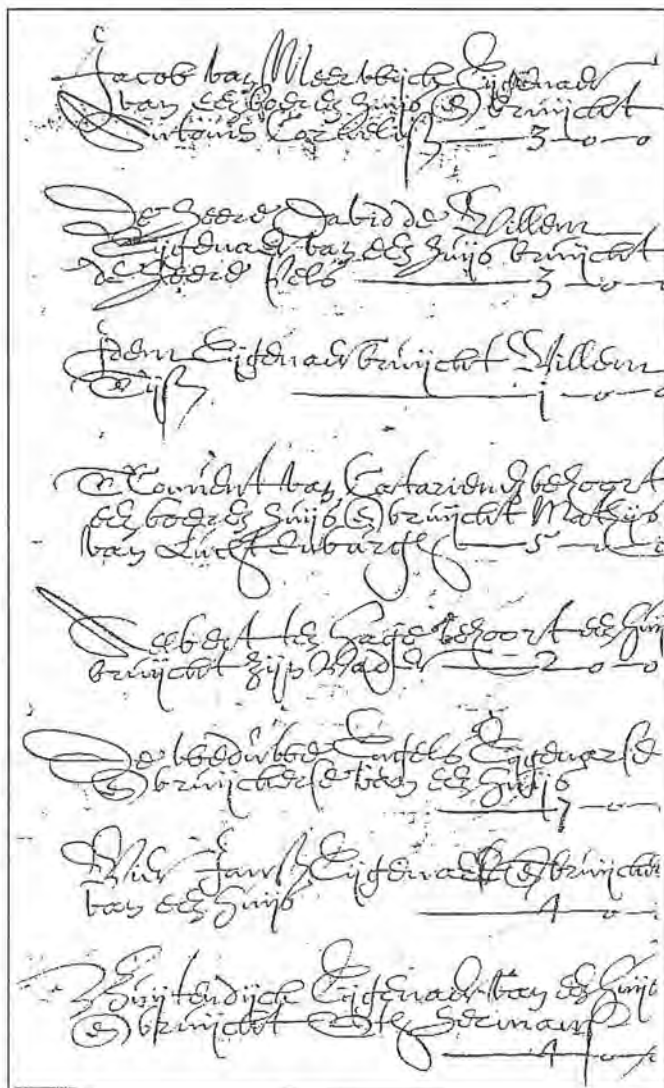
Op 25 augustus 1713 maakt zij haar testament voor notaris D. Houtman te Utrecht ¹¹⁾. Zij geeft dan te kennen 'dat sij overdacht hebbende de seeckerheijt des doots ende d'onseeckere ure vandien' (Mooie standaardformulering overigens!) haar testament te willen maken. Op enkele legaten na, wordt de familie Pels (neven en nichten) nu verwend door tante Johanna met haar erfenis. Er is een legaat voor Willem Thijsz en zijn huisvrouw Maijchie, wonende op haar hofstede Opburen in Maarssen, van honderd gulden.

Op 7 april 1715 verhuurt Johanna 'de boerewoning ende dat daer bijbehoort' aan Gerrit Goijertsz van Galecop ¹²⁾. Johanna Pels zelf woonde in Utrecht in een huis gelegen 'Achter Clarenburg'.

In de leeftijd van tachtig jaar overleed zij op 20 juli 1716 in Utrecht. Zij liet een totaal vermogen na van 206.800 gulden! ¹³⁾. Een deel daarvan, met name de landerijen gelegen in Maarssen, werd getaxeerd op ruim 9.000 gulden.

In de huisgeldlijst van Maarssen uit 1681 is te zien wie er op dat moment aan de zuidkant van Maarssen, van zuid naar noord, eigenaar was van een huis of een boerenwoning alsmede de eventuele 'bruijkers' (huurders). De lijst begint met 'Jacob van Meerwijck eijgenaer van een boerenhuijs ende bruijckt Antonis Cornelis'. Interessant is nog wel te weten dat na het overlijden van Jacobus Elbertsz van Meerwijk in 1694, op verzoek van zijn collaterale erfgenamen de waarden van zijn landerijen werden bepaald. Het betrof 'de geregte helfte van sekere huijsinge en hofstede met ontrent 5 1/2 m staende bij de Zuylense koornmolen aen de westzijde der vegt aldaer streckende voor uijt de selve vegte tot agter aen de Maerssenbroeksen dijk toe, alwaer noortwaerts loff. Engels en de efgenen van dhr.

Johan(!) Pels ende zuijtwaerds de hr. adt. Steenbergen naest gelant en gelegen sijn en gebruijkt wordende bij Tonis Cornelis Deurslag. Zevenhonderdvijftig gulden'. Het gaat hier waarschijnlijk om boerderij 'de Hoeck', zie ook de aanduiding in afbeelding 2. Uit de huisgeldlijst van 1681 blijkt verder dat de weduwe Engels (Opburen) werd aangeslagen voor zeven gulden, ruim het dubbele van de buitenplaats Opburen van de heer David de Willem en de buitenplaats Oudenaarden (Vecht en Dijk) van Aelbert ten Hage ¹⁴⁾.

Afb. 3 Fragment uit de huisgeldlijst van Maarssen uit 1681.

Van Bommel en Opburen

Op 26 oktober 1716 wordt de hofstede Opburen door de erven Pels verkocht aan Johan van Bommel, kanunnik van Oudmunster in Utrecht, maar eerder 'commissaris van de monsteringe te Bergen op Zoom'.

Johan van Bommel was in 1702 te Vianen gehuwd met Antonetta van Maurick, Zij was een dochter van een rijke steenbakker, genaamd Johannes van Maurick, inwoner en schepen van Vianen. Waarschijnlijk kwam de familie Van Bommel uit Bergen op Zoom waar we Johan van Bommel en zijn echtgenote Antonetta in 1712, 1715 en 1716 tegenkomen als doopgetuigen bij familieleden van Johan van Bommel. Johan zou zich duchtig laten gelden op de onroerendgoedmarkt. En niet alleen in Maarssen en Utrecht. Geen geldzorgen voor Johan en Antonetta!

Bij de aankoop van het goed Opburen is de omschrijving van de landerijen nagenoeg gelijk aan die van het jaar 1682 toen Guiljam Pels eigenaar werd. De koopsom is niet bekend maar de waarde van het goed, groot circa 11 morgen, werd in september 1716 getaxeerd op 5.000 gulden. *'De huijsinge met hoff'* op 1.000 gulden en de hofstede Opburen (*boerehuijsinge, stalling en koetshuijs*) op 4.000 gulden. De hofstede 'Den Bergh', was nog steeds eigendom van de familie Pels en de waarde hiervan werd getaxeerd op 3.000 gulden.

Een klein jaar later, in juni 1717, koopt Rudolph Fredrick van Zuijlen van Nijvelt, Heer van Wickevoorst, de hofstede 'Den Bergh' gelegen bij de kerk en in 1690 aangekocht door Guiljam Pels.

Overigens zou Johan van Bommel in januari 1720 ook het huis Cranevelt gelegen in *'den Geregte van Suijlen'* aankopen ¹⁵⁾. Maar dat terzijde! Al eerder hadden Johan en Antonetta een huis in Utrecht aangekocht gelegen *'aan de westzijde van de straate genaemt den Drift aan de Nieuwegracht'*.

Johan van Bommel verhuurt op 23 december 1716 zijn boerenwoning met land voor zes jaar aan Jan Jorissen van Dordrecht, de opvolger van Gerrit Goijertsz van Galecop ¹⁶⁾. En dat voor een bedrag van 160 gulden jaarlijks. Opvallend is dat in alle huurcontracten in die tijd, de rechten en plichten van huurder en verhuurder zeer uitvoerig

en tot in de kleinste details werden vastgelegd.

Jan Jorissen maakte zijn huurtermijn niet vol. Zijn opvolger in 1719 was Claas Huijgen Bom uit Breukelen ¹⁷⁾. Hij huurde de boerderij met ingang van 1 mei 1720 voor zes jaar. In deze huurakte valt ook de naam 'Kattenburg'. Maar daarover later meer.

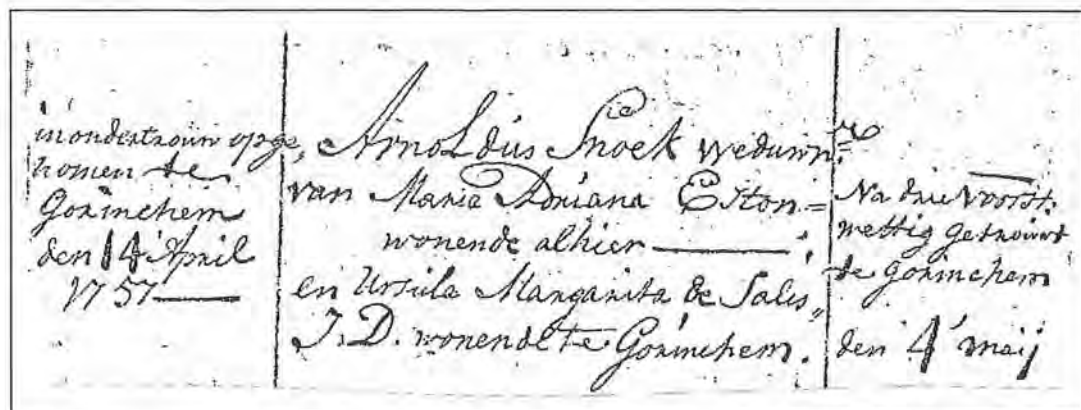
In hetzelfde jaar koopt Van Bommel nog land *'gelegden onder den geregte van Maarssen ontrent de suijsenelse koornmolen'*. De opvolger van Claas Bom was Loef Lelyvelt ¹⁸⁾. Tot zijn overlijden in 1735 zou Johan van Bommel nog diverse stukken land in Maarssen en Zuilen aankopen. Niet onvermeld mag blijven dat, in een uitvoerige notariële akte uit 1733, Jan van Wijk, afkomstig uit Maarssen, van de grondeigenaren uit Vleuten gehuurd had *'seker Sluijs-Wachters Huisje jegemwoordig gebouwd wordende over de kolk van het schut of Sluijsje bij de Zuilsenelse koorn-molen met den ontfangst van den Tol van alle vaartuijgen groot ofte klein, ledig ofte geladen t'elkens als de selve zullen passeren'* ¹⁹⁾.

In deze akte wordt nogmaals bevestigd dat de Zuilsenelse korenmolen een belangrijk ijkpunt was in het landschap aan de zuidwestkant van de Vecht.

Johan van Bommel overleed in 1735 en Antonetta van Maurick moest nu de zakelijke honneurs waarnemen. In 1739 verlengde zij het huurcontract met Loef Lelyvelt. Overigens is ook dit huurcontract doorspekt met vele interessante details. Wat te zeggen van de zinsnede dat *'de Huerders haarer Beesten als die in den Boomgaard sullen weijden altijd moeten ruggeseelen of kniebanden'* ²⁰⁾.

Loef was overigens een der langst zittende huurders van de boerderij Opburen.

Het huwelijk van Antonetta met Johan van Bommel is kinderloos gebleven en het is dan ook voorstelbaar dat Antonetta van Maurick vereenzaamde in het rustige Maarssen. Als enige erfgenaam van haar man, verkocht zij op 27 juni 1741 het huis Opburen en de boerenwoning alsmede alle bijbehorende landerijen, groot in totaal 11 morgen, aan Arnoldus Snoeck en zijn echtgenote Maria Adriana Eston. Antonetta trok zich terug in Utrecht en overleed aldaar eind december 1742 in haar huis op de Nieuwegracht.

Afb. 4 Ondertrouwinschrijving te Maarssen van Arnoldus Snoeck en Ursula Margarita de Salis.

Snoeck en Opburen

Bij aankoop door Arnoldus Snoeck en zijn vrouw werd de ligging van het goed Opburen in de koopakte omschreven als 'streckende tesaemen uijt de rivier de veght over den deijk westwaarts op tot aghteraan de stadswetering of Maerssenbroecksendijk daar ten noorden de heer Lespouel ende ten zuiden Moses Splintenaar naast gelant zijn'. Een paar maanden eerder had Maria Adriana Eston een meevaltertje gehad in de vorm van een erfenis van een huis, gelegen in de Trans te Utrecht. Het huis werd verkocht voor 6.300 gulden. Opburen kon dus gekocht worden.

De familie Snoeck was een eeuwenoud regentengeslacht afkomstig uit Gorinchem. De eerste Snoeck, ene Jan, werd reeds in 1404 genoemd. Veel mannelijke nakomelingen van Jan kwamen in stedelijke bestuursfuncties terecht. ²¹⁾ Arnoldus Snoeck was oudschepen van de stad en gehuwd met Maria Adriana Eston en het echtpaar vestigde zich in 1741 in Maarssen. De boerenwoning werd zoals gebruikelijk verhuurd. De huurder was Johannes Jansen Degenkamp, opvolger van Loef Leleyveld. Op 17 juli 1748 maken Arnoldus en Maria hun laatste wil. Een belangrijk familiedocument met vele bijzonderheden!

Uit het testament blijkt dat het echtpaar niet onbemiddeld is geweest. De vrouwe testatrice verklaarde dat de 'buitenplaats genaamd Opbuuren bij haar staande huwelijk is aangekocht ende daar aan

considerabele melioration (aanmerkelijke verbeteringen) zijn gedaan'. Arnoldus Snoeck zou de eigendom behouden van Opburen ²²⁾. Op 29 oktober 1751 maakt het echtpaar een nieuw testament. Het oude testament uit 1748 wordt nietig verklaard. Het nieuwe testament wijkt eigenlijk niet zoveel af van het eerste. Er zijn wat gewijzigde bepalingen maar de buitenplaats Opburen blijft bij overlijden van Vrouwe Eston in bezit van Arnoldus Snoeck ²³⁾.

Aardig is nog wel de vermelding dat zich in de inboedel bevond: 'het staande noteboom horlogie alsmede het noteboom buffet'. Maria Adriana Eston overleed op 19 augustus 1756 in de 'lange Lauwerstraat' te Utrecht. Ze werd aldaar begraven in de Catharinakerk. Uit haar huwelijk met Snoeck zijn geen kinderen geboren. Volgens haar testament van 1756 werd Arnoldus Snoeck algemeen erfgenaam. De moeder van Maria Adriana Eston, Petronella Adriana van Boxel, op de achtergrond altijd latent aanwezig, had recht op haar legitieme portie. Eind 1756 komen Arnoldus Snoeck en zijn schoonmoeder in een goede verstandhouding (jawell!) tot een deling ²⁴⁾.

In 1757 gaat Arnoldus Snoeck opnieuw een huwelijk aan. Hij trouwt met Ursula Margarite de Salis, een dochter van Jan Baptist de Salis, 'in zijn leven majoor in een Regiment Zwitsers' en Anna Philippina van Zuijlen van Nijevelt ²⁵⁾.

Er worden huwelijksvoorwaarden opgemaakt

. Op Woensdag den 9. July 1800. en volgende dag, zal men op de Buitenplaats OP-BUUREN, onder *Maarsjen*, publiek Verkoopen: een zindelyken INBOEDEL en HUISRAAD, daar onder eenige *Juwelen, gemaakte Goud- en Zilverwerk*; mitsgaders op den tweeden dag des voornoems. *Ryfulgen en Paarden*; — alles breder by Billetten en Notitien 14 dagen te vooren te bekoomen ten Comp-toire van Mr. C. DE WYS te Utrecht, als ook op de voorz. Buitenplaats.

. Op Zaterdag den 26. July 1800 des nanoens ten 4 uren precies zal ten Huise van Mejuff. de Wed. H^v. de Koff, agter den Dom binnen Utrecht, publicq worden geveild, de BUITENPLAATS OP-BUUREN, onder *Maarsjen*, ten Westzyde van de Rivier de Vecht, met zyn Heeren Huizinge, Stalling, Koetshuis, Tuinmanswooning en verder getimmer, twee Thuijen ten weder zyden, een Moestuin en gronten Boomgaard aan de overzyde van den Dyk, met de Laanen, Bepoelingen en Beplantingen aldaar, nevens drie Kam-pen allerbest WEILAND daaragter; breeder by Billetten en te bezigtigen van den 6. July af en vervolgens alle dagen des voornoems van 10 tot 1 en des nanoens van 4 tot 7 uren, mits hebbende een Briefjen, te bekoomen by Mr. C. DE WYS, op de Oudegragt, by wien ook nader onderrigt.

Afb. 5 Aankondiging publieke verkoop Opburen in de Utrechtsche Courant van maandag 7 juli 1800.

voor notaris Van Zuijdham te Gorinchem met interessante bepalingen maar Opburen blijft in handen van de familie Snoeck. Op 30 juni 1772 maakt het echtpaar hun testament ²⁶⁾. In dit testament worden de diverse familieleden goed bedacht. Arnoldus Snoeck overleed in Utrecht in november 1779 en werd aldaar begraven in de Catharijnekerk. Ursula de Salis bleef in Maarssen wonen. Volgens een familieadvertentie overleed zij eind april 1800 'op haar Buijtenplaats Opbuuren gelegen onder Maarssen aan een schielijk verval van Krachten, in den ouderdom van bijna 71 jaaren'. Op 2 mei werd haar lijk vervoerd naar Utrecht en aldaar begraven.

In opdracht van de erfgenamen van Arnoldus Snoeck wordt de buitenplaats Opburen met landerijen publiekelijk te koop gesteld.

Op 26 juli 1800 wordt de buitenplaats Opburen in opdracht van de erven Snoeck geveild ²⁷⁾. Wat had Opburen te bieden? Laten we een gedeelte uit de koopvoorwaarden volgen. Het gaat om 'de buitenplaats genaamd op-buren, gelegen ten westzijde van de vegt, bestaande in een heeren huijsing voorzien van een uitgetimmerde groote zaal welke op de rivier de Vegt en over dezelve op het Zandpad en de Landen daar agter gelegen, een heerlijk uitzigt heeft en verdere zo beneden als boven vertrekken mitsgaders ruijme keuken, schoone zolder, goede kelders en anderen commoditeiten, stalling, koetshuis, tuijnman'swooning en verder getimmer, twee tuinen, schuiftenhuijs en twee stijgers, gelegen tusschen de vegt en den dijk wijders over den dijk de laan, een moestuin, groote boomgaard en weijland, groot omtrend elf mergen streckende uijt de rivier de vegt over den dijk westwaards op tot agter aan de stadswetering of Maarssenbroekdendijk, daar Mevrouw Ver-

stolk, geboren Bredius met de buitenplaats Vechtstroom noordwaarts en de heer Voorsteegh met het hofsteedjen kattenburg zuidwaarts naast gelegen zijn'.

'Wijders over den dijk lanen, een moestuin, groote boomgaard en verder bepooting en beplanting met drie kampen allerbest weijland'. Het weiland was verhuurd aan Leendert van Seldenrijk. In totaal zijn de landerijen nog altijd circa elf morgen groot. Maar in de omschrijving missen we verrassend genoeg de boerenwoning. De laatst bekende huurder was Johannes Degenkamp die in het jaar 1741 een huurperiode aanging van vier jaar. In het jaar 1748 verklaarde Maria Adriana Eston dat zij belangrijke wijzigingen had aangebracht op de hofstede Opburen. Waarschijnlijk omvatte dat ook de afbraak van de boerenwoning en de aanleg van wandellanen en het in dienst nemen van een tuinman die tevens op Opburen woonde.

Koper van Opburen werd Gerardus Johannes de Joncheere voor een bedrag van 9.800 gulden. De buitenplaats Opburen zou nu zo'n kleine zeventig jaar in het bezit blijven van de familie De Joncheere.

Alvorens Opburen te beschouwen in de 19de eeuw keren we eerst terug naar het kleinere Opburen van Maria Dubois en haar opvolgers en de opkomst van Oudenaarden, het latere Vecht en Dijk.

Henny van Elk

(wordt vervolgd)

Bronnen:

- 1) Het regentengeslacht (Le Leu) de Wilhem. Jhr. Mr. C.C. van Valkenburg. Jb. CBG, 1945, jg. 25, blz. 148 en verder.
- 2) HUA. Hof van Utrecht. Toegang 239-1, inv. nr. 229-3. Minuten van decreet, d.d. 26-3-1659.
- 3) Periodiek Historische Kring Maarssen, jg. 31, nr. 4, november 2004. Willig en onwillig decreet in Maarssen.
- 4) HUA. Notaris G. van Bijlevelt. Toegang 34-4, inv. nr. U053a006, folio 12 d.d. 6-4-1660.
- 5) HUA. Notaris W. Zwaerdecroon. Toegang 34-4, inv. nr. U080a006, nr. 62, d.d. 25-1-1682.
- 6) HUA. Topografie. Nieuwe Caerte van de provincie Utrecht in 1696 door Bernard de Roy.
- 7) Maandblad Amstelodamum, jg. 57, december 1970 blz. 217 en verder.
- 8) Ned. Leeuw, jg. 59, 1941, kolom 63 en verder. Het Utrechtsche regeeringsgeslacht van der Nijpoort.
- 9) HUA. Notaris F. de With. Toegang 34-4, inv. nr. U112a001, nr. 1, d.d. 17-5-1690.
- 10) HUA. Notaris W. Zwaerdecroon. Toegang 34-4, inv. nr. U080a007, nr. 12-1 en 12-2, d.d. 25-1-1682.
- 11) HUA. Notaris D. Houtman. Toegang 34-4, inv. nr. U127a008, nr. 85, d.d. 25-8-1713.
- 12) HUA. Notaris D. Houtman. Toegang 34-4, inv. nr. U127a010 nr. 22, d.d. 7-4-1715.
- 13) Johan E. Elias. De Vroedschap van Amsterdam, 1578-1795, deel 2 blz. 813 en 816.
- 14) Streekarchivariaat Vecht en Venen, Gemeente Maarssen. Oud Archief Maarssen. Inv. nr. 83.
- 15) HUA. Dorpsgerechten Zuilen. Toegang 49, inv. nr. 2463, d.d. 20-1-1720.
- 16) HUA. Notaris A. de Coole. Toegang 34-4, inv. nr. U151a002, nr. 57, d.d. 24-12-1716.
- 17) HUA. Notaris H. Dons. Toegang 34-4, inv. nr. U160a004, nr. 100, d.d. 23-12-1719.
- 18) HUA. Notaris D. Houtman. Toegang 34-4, inv. nr. U127a016, nr. 35, d.d. 21-11-1722.
- 19) HUA. Notaris J. Vervoorn. Toegang 34-4, inv. nr. U153a006, nr. 62, d.d. 18-4-1733.
- 20) HUA. Notaris E. Vlaer. Toegang 34-4, inv. nr. U166a016, nr. 74, d.d. 1-8-1739.
Woordenboek der Nederlandse Taal, 1941: Kniebanden: IJzeren band om een voorpoot van een koe vastgemaakt en met een touw aan de horens verbonden om het dier te beletten den kop op te steken en schade aan de fruitbomen toe te brengen.
- 21) Genealogie Snoeck. Ned. Patriciaat, jg. 39, 1953. blz. 243 en verder.
- 22) HUA. Notaris. J. Diedenhoven. Toegang 34-4, inv. nr. U182a005 nr. 203. d.d. 17-7-1748.
- 23) HUA. Notaris J. van den Doorslagh. Toegang 34-4, inv. nr. U139a032, nr. 39, d.d. 29-10-1751.
- 24) HUA. Notaris I. Munnicks. Toegang 34-4, inv. nr. U172a007, nr. 73, d.d. 5-11-1756.
- 25) HUA. Notaris A. van den Doorslagh. Toegang 34-4, inv. nr. U195a006, nr. 71, d.d. 13-4-1776.
- 26) HUA. Notaris J. van Overmeer. Toegang 34-4, inv. nr. U192a003, nr. 193-1, d.d. 30-6-1772.
- 27) HUA. Notaris C. de Wijs. Toegang 34-4, inv. nr. U256c038, folio 433, d.d. 26-7-1800.

Nieuw Vechtenstein aan de Rembrandtsingel

Project van vier zelfbouwoningen (1953-1955)

Afb. 1 De vier huizen in het begin van 1956. Foto uit het maandblad van de Centrale Volksbank, maart 1956.

In de tijd dat de nieuwbouw ten oosten van de Nassaustraat en de Diependaalsedijk (de Schilders- en Dichtersbuurt) jaarlijks tientallen huizen opleverde, werd aan de Rembrandtsingel gestart met een kleinschalig, heel bijzonder huizenbouwproject. Na met taaie volharding talrijke moeilijkheden te hebben overwonnen, gingen rond half juni 1953 vier vaklieden in hun vrije tijd hun eigen huis bouwen. Het waren de heren J.A.J. Bots, timmerman, A. Slager en J.W. van Tricht, metselaars en G. van Houten, opperman. Zaterdagmiddag 20 juni 1953 staken zij de eerste spa in een perceel van bijna 750 m² bouwrijpe grond aan de Rembrandtsingel. In november 1952 stelde de Maarssense gemeenteraad de grond voor deze nuttige vrijetijdsbesteding beschikbaar en verleende daarbij niet onbelangrijke faciliteiten wat de grondprijs betrof. Daarna bleek het lang niet eenvoudig om voor het bouwplan van de vier woningen, ontworpen door de heer W.C. van Hoorn uit Maarssen, goedkeuring te verkrijgen van de

Provinciale Utrechtse Welstandscommissie. Vervolgens moest voor de onontbeerlijke Rijkspremie het plan opnieuw worden aangepast. Bijzonderheden daarover volgen verderop. Daarna duurde het nog lang voordat de goedkeuring voor de premie werd verleend en tenslotte viel het niet mee om de totale financiering rond te krijgen. Dankzij de volharding van de vier bouwers en de krachtige steun van de heer Th.E.E. van Schaik (Katholieke Arbeiders Beweging) en de heer W.C. van Eyk, die de administratieve leiding op zich nam, was uiteindelijk een Utrechtse bank bereid de bouw te financieren.

Begonnen werd met het maken van een afrastering en het bouwen van twee schuren die tijdelijk als werkplaats dienst deden. Het plan was om de vier woningen in twee blokjes van twee gedurende twee jaar in de vrije tijd te bouwen. Vanaf september werd 's avonds bij schijnwerperverlichting gewerkt. In tegenstelling tot alle sombere voorstellingen verflauwde de animo niet. De bouwers

kregen er steeds meer plezier in en trachtten alles zo degelijk mogelijk te maken. Van de vier huizen lag in september de balklaag voor de vloer. De twee woningen die men het eerste wilde afbouwen, hoopten ze half oktober al tot verdiepingshoogte te hebben opgetrokken. Gepoogd werd de beide woningen eind november 'onder de kap' te hebben. Begin november lag men daartoe op schema, want toen werd het hoogste punt bereikt. Zaterdagmiddag 7 november 1953 bevestigde burgemeester De Ruiter, staande op de tweede verdieping, de vlag aan een dakspant. Vervolgens sprak hij zijn waardering uit over hetgeen in de afgelopen vijf maanden was gepresteerd. Van twee woningen was dus het hoogste punt bereikt, terwijl de vier schuren, behorend bij de woningen, al langer gereed waren. Ze werden tijdens de bouw gebruikt als werk- en bergplaats. Ook de echtgenotes van de bouwers werden in de waardering van de burgemeester betrokken. Het gezelschap bestond die middag onder meer uit de heren W.C. van Hoorn, J.H. Heesakker, W.C. van Eyk en de werkgevers van de bouwers. Na de plichtigheid

verzamelde men zich in één van de schuren. Daar werd wat te drinken aangeboden en bedankte de heer van Hoorn een plaatselijke firma die hulp verleende toen er moeilijkheden dreigden te ontstaan in de materiaalvoorziening. Uit een gemaakte berekening bleek dat reeds 2.358 uren aan de bouw waren besteed (de langdurige en vaak moeizame voorbereiding niet meegerekend). Veertien dagen later werden de pannen op de eerste twee huizen gelegd, zodat deze in de winter en in het voorjaar van binnen konden worden afgewerkt. Zo gebeurde het en zaterdag 19 juni 1954 was het een feestdag op de Rembrandtsingel, want die middag vond in aanwezigheid van twee wethouders, verder de heer W.C. van Hoorn, de heer A. van Rijswijk, directeur van de Centrale Volksbank, de heer Th.E.E. van Schaik, juridisch adviseur van de Katholieke Arbeiders Beweging en vertegenwoordigers van de K.A.B. de officiële sleuteloverdracht van de eerste van de vier woningen plaats. Ook oud-wethouder, de heer J. Heesakker, was daarbij aanwezig. De heer Van Rijswijk hield allereerst een toespraak, waarbij hij

Afb. 2 Foto uit het eind van de 50er jaren. Rechts de vier huizen. Links mevrouw Smits met twee zoontjes. Zoon Wallie zou later vele interessante artikelen schrijven voor de periodiek van de Historische Kring Maarssen.

Afb. 3 De toog gedeeltelijk zichtbaar. Links is nog iets te zien van het ca. één meter brede afscheidende deel met kasten. Kerstmis 2004, Stiene en Sam gaan naar de brandende kaarsjes kijken en kerstliedjes zingen.

Foto: Familie Demoed.

vaststelde dat arbeid en spaarzaamheid voeren tot welvaart. Hij overhandigde daarna de sleutel van de woning aan de bezitter van dit eerste huis, de heer J.W. van Tricht. Na een jaar bouwen was dit huis gereed, het tweede vorderde snel, terwijl de fundering van de derde en de vierde woning gereed was. Een grote voldoening was het voor de architect van deze woningen, de heer Van Hoorn, dat de gereed gekomen woning in die dagen door zoveel bezoekers werd bekeken en bewonderd. Royaal van opzet, keurig van afwerking, praktisch en onbekrompen van inrichting werd dit huis een specimen genoemd van wat particulier initiatief in vrijetijdsbesteding vermag. Het zitkamergedeelte en het eetkamergedeelte werden gescheiden door een elegante toog. Deze 'overbrugde' tweederde van de kamerbreedte, de rest werd afge-

scheiden door een muurtje met een kastgedeelte (afb. 3). Deze oplossing zorgde voor meer subsidie omdat er voor de subsidieverstrekker nu sprake was van twee kamers. De op Vechtenstein wonende wethouder De Jager deed de eigenaren van de woningen een aardige suggestie aan de hand. In zijn huis was een zelfde toogconstructie te zien; daarom stelde hij de bouwers voor hun complex 'Nieuw Vechtenstein' te noemen.

"Na de thee, de sigaren en sigaretten, werd door de genodigden het gehele huis in ogenschouw genomen. De vlag, die op verzoek van de heer J. Bots door Mr. Van Schaik was uitgestoken, deed wel een goede dienst, want zij gaf uiting aan de dankbaarheid van velen voor deze dag, waarop dit nieuwe huis een duidelijke demonstratie gaf van de Hollandse spreuk: 'Eendracht maakt macht'".

aldus de verslaggever van De Magneet van vrijdag 25 juni 1954. Hij vervolgde: "We hebben in deze na-oorlogse jaren heel wat nieuwe woningen gezien en moeten er eerlijk voor uitkomen, dat de heer Van Hoorn er in geslaagd is een prachtwoning te ontwerpen. De keuken, in vele woningen eigenlijk te klein van opzet, terwijl deze ruimte toch wel een zeer belangrijke is, is in deze woning werkelijk ruim te noemen. Vanuit de keuken heeft men toegang tot een grote kelder, die zich uitstrekt tot aan de voordeur. Ook boven, waar zich vier kamers bevinden, viel het ons op dat er goed nagedacht was over de verdeling van de ruimte. Geen benauwd gangetje maar een ruim aandoende hal, waarop alle kamers uitkomen. Speciale vermelding verdient de douche-ruimte, in dit huis geen benauwd kleine cel waarin men geen kleren kan ophangen, omdat ze nat gespat zullen worden. Om de zolder te bereiken (wat een ruimte) is geen ruimte gebruikt voor een trap, neen, een luikje in de zoldering en met een enkele handbeweging wordt een uitschuifbare trap naar beneden getrokken. Wanneer we door de prachtig betegelde gang deze woning verlaten, doen we dat met een diep respect voor de bouwers en een grote waardering voor de architect".

Nawoord

De tweede woning werd in oktober 1954 betrokken. In totaal werden ruim 10.000 uren in de vrije tijd aan de bouw van de vier woningen besteed. Na ca. 2 1/2 jaar werd op 4 februari 1956 het vierde huis feestelijk aan de bewoners overgedragen. In geen van de huizen heeft de kamer nog een toog. De laatste sierde tot de zomer van 2005 de

kamer van het huis Rembrandtsingel nr. 8. Ook als de naam Nieuw Vechtenstein serieus bedoeld was geweest, zou hij alleen al om het verdwijnen van de togen geen bestaansrecht meer hebben.

Tot slot nog het volgende:

Bij het schrijven van dit stuk ontstond onder meer de vraag hoeveel inwoners Maarssen telde in de tijd van de bouw van deze huizen. Voor een beknopt overzicht van de groei van het inwonertal tot de zomer van 1954 doen we even een stapje terug in de geschiedenis.

Ruim honderdvijftig jaar geleden, in 1852, telde Maarssen 1.490, Maarsseveen (Oud- en Nieuw-Maarsseveen) 1.259 en Maarssenbroek 126 inwoners. Bij de wet van 13 juni 1857 (Staatsblad 73) werden Maarssen en Maarssenbroek één gemeente. In het begin van de 20e eeuw groeide de bevolking versneld met de vestiging van enkele grote bedrijven. Op 1 januari 1949 werden Maarssen en Maarsseveen samengevoegd. De nieuwe gemeente telde toen 7.263 mensen. Door de nieuwbouwprojecten groeide de bevolking snel. In 1950 waren er in Maarssen al 7.671 inwoners. In de jaren daarna zette de groei door. Op 1 januari 1954 kwamen er in één keer 504 inwoners bij doordat Oud-Zuilen bij Maarssen werd gevoegd. Er waren toen 8.743 bewoners. Ruim een half jaar later, in de tijd van de oplevering van de eerste woning in het hiervóór beschreven project, had Maarssen ruim 9.000 inwoners.

Met dank aan de heer en mevrouw Van Houten voor het beschikbaar stellen van enkele gegevens en twee foto's.

Arie de Zwart

Hendrik Jan de Ruiter, eerste burger van het naoorlogse Maarssen

Het is een zeer zomerse dag die 22e juni 1948. Stralende zon. Toegejuicht door wel 1200 schoolkinderen, rijdt de open Landauer ¹⁾ door de straten van het dorpse Maarssen. De nieuwe eerste burger, samen met zijn vrouw, beantwoordt lachend de hem toegebrachte hulde. De koningin had geen enthousiastere begroeting in ontvangst kunnen nemen, lijkt het. Heel het dorp, nou ja... , is uitgelopen. Fanfare, Brandweer en Politie begeleiden de optocht naar het gemeentehuis. Vanaf de Binnenweg, over de Van Lingebrug, langs de Zandweg naar Huis ten Bosch. Vlaggen wapperen, veel oranje ook. Het is feest in Maarssen. Is het ook feest voor de nieuwe burgervader, voor Hendrik Jan de Ruiter? Hij staat lachend op het kleine bordes van het gemeentehuis. Zwaait met gulle blik naar de omstanders en dan... naar binnen. Het ambt wacht. De ambtsketen weegt... zwaar... , dat zal de tijd leren.

Hendrik Jan de Ruiter (Hen voor intimi) wordt op 17 april 1908 in Enschede geboren. Lagere school en Rijks-HBS worden in Den Helder, waar zijn vader gemeentebode is, doorlopen. En dan studeert hij een aantal jaren handelswetenschappen in Amsterdam. Na het kandidaatsexamen komt hij in 1931 bij Philips-Eindhoven en vervolgens bij de Verenigde Blik Fabrieken in Amsterdam en legt met succes het A-examen af van het Nederlands Instituut van Accountants. In 1932 treedt hij in dienst van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, als assistent-accountant bij het Centraal Bureau voor Verificatie ²⁾.

In Den Helder is er dan al de banketbakkersdochter Rie (M.E.P.) Roskam, geboren 21-2-1912, die meer dan welwillend haar arm in de zijne steekt. Ze trouwen in 1934. Een jaar later wordt zoon Henk geboren en een drietal jaren daarna dochter Ria.

Jonge mensen, energiek. De blik op de toekomst. Kerkelijk meelevend. Hij wordt lid van de CHU, de Christelijk Historische Unie, een van de drie

bloedgroepen van het latere CDA.

Nederland wordt bezet door de moffen. Hen - hij en zijn gezin wonen dan in de Bilt - wordt leider van de locale Ondergrondse. De Sicherheitsdienst krijgt hem begin 1945 te pakken en hij belandt met anderen in de dodencel van de strafgevangenis aan het Wolvenplein in Utrecht. De Hilversumse Knokploeg weet hem als enige - met een list - van het executieterrein te ontvoeren. Het hele gezin duikt onder.

Nederland bevrijd. Ook berooid. Maar er is daadkracht, frisse zin. "Vooruit!" ...is de leus.

Zo ook Hendrik Jan. Solliciteren naar het burgemeestersambt van Maarssen. Hij wordt het!

Zijn vrouw steunt hem en denkt tegelijkertijd: "...Burgemeestersvrouw... ohoh, wat zal dat worden".

En zo wordt het dan 22 juni 1948. De ambtsketen wordt hem door loco-burgemeester Ir. C. van Voorst van Beest omgehangen en dan komt de eerste officiële burgemeesterstoespraak.

"...in een moeilijke tijd kom ik hier. Reeds tijdens mijn eerste bezoek aan de gemeente Maarssen is het vraagstuk Huisvesting ter sprake gekomen. Ik verzeker u dat dit probleem mijn bijzondere belangstelling zal hebben, omdat ik van mening ben dat 'Samenwoning' funest is voor de harmonische ontwikkeling van het huwelijks- en gezinsleven en een bron vormt voor vele sociale misverstanden. Tevens vraag ik vertrouwen en een goede samenwerking met allen die op mijn pad komen..."

BouwBurgemeester

Er is woningnood. Wat burgemeester De Ruiter heeft toegezegd in zijn maidenspeech maakt hij waar. Met voortvarendheid organiseert hij de ministeriële bouwtoezeggingen en... bijvoorbeeld het materiaal, de metselstenen. Het zijn nog steeds tijden van schaarste. Eind 1948 worden tien woningwetwoningen afgeleverd aan de Nas-

Afb. 1 Onthulling gedenksteen, 1950 Rembrandtsingel

saustra. Land wordt aangekocht en er ontstaat een nieuwe wijk, de Schildersbuurt. In 1950 wordt een gedenksteen onthuld aan de Rembrandtsingel (afb. 1). Meer dan veertig woningen zijn klaar gekomen. Waar blijft die singel... vragen de bewoners zich af. Twee jaar later komt onder leiding van de Maarssense Woningbouwvereniging 'Goed Wonen' de 250e woning gereed. "Samen bouwen-bouwen-bouwen en met vertrouwen-trouwen-trouwen gaan we tesaam de toekomst tegemoet..." , zingt een buurtvereniging.

Maarssen groeit. Van 8.000 inwoners naar twaalfduizend. Het dorp groeit uit zijn voegen. Er komen nieuwe telefoonnummers. Van drie naar vier cijfers. De bovengrondse elektriciteitsdraden verdwijnen. Er komt nieuwe riolering. Er worden sloten gedempt. En altijd wordt er maar gebouwd. Nieuwe scholen voor kleuter- en lager onderwijs en een nieuwe Koningin Juliana School voor Meer Uitgebreid Lager Onderwijs (Mulo). Die

was eerst gehuisvest in het voormalige gemeentehuis aan de Breedstraat. Op de begane grond was daar de openbare lagere school gevestigd en op de eerste verdieping de Mulo. De burgervader laat daar zijn beide kinderen schoolgaan.

Veranderingen. Goudestein wordt aangekocht en als gemeentehuis in gebruik genomen. De zegepralende Vecht is Hendrik Jan zijn uitzicht wanneer hij zuchtend onder al weer nieuwe problemen voor het raam staat te peinzen. Klop-klop, de gemeentesecretaris Abraham Feyten dient zich aan. Mappen vol belangwekkend nieuws. Ordners door de gemeentebode Kuyvenhoven aangedragen. De dagelijkse poststukken, de agenda... . Lange dagen. Nooit om vijf uur of half zes thuis. De burgemeester vergt veel van zichzelf en dus ook van zijn naaste medewerkers. Hij is streng. Voor zichzelf en dus ook voor de anderen.

Een voorbeeld van zijn ijver en nauwgezetheid: Voor een avondvisite bij een van de nieuwe ken-

Afb. 2 Afscheid in 1967

nissen arriveert zijn vrouw alleen. Mijn man komt later... legt ze uit. Hij moet eerst nog naar de Maarsseveense Vaart om te kijken of de verlichting nu eindelijk in orde is. Ja, op de fiets... Een half uurtje later komt haar echtgenoot. Koffie en een sigaar zijn dan zeer welkom. Tussen de rookwolkjes het verhaal van handel en wandel in de gemeente. Het spreken klinkt beslist. De kaken komen soms nauwelijks van elkaar, lijkt het. De oogleden soms samengeknepen en in de verte starend, het hoofd wat schuin.

Veranderingen. De ambtswoning - eerst de gehuurde villa Leeuwenvecht aan de Straatweg, voorbij Herteveld - komt nu aan de Kerkweg. De Gereformeerde Kerk verkoopt haar predikantswoning Poelwijk aan de gemeente Maarssen en na grondige restauratie (onder de vloer van de voorkamer ontdekte men een al jaren lekkende rioolbuis), trekt het gezin De Ruiter naar de kom van het oude dorp. De slootjes worden gedempt en dat komt goed uit, want de plaatselijke fabrikantenkring (Zwaardemaker, Bammens, U. Twijnstra, Zachte Zeep, Van Lingsen Transportwerktui-

genfabriek etc.) biedt de Gemeente Maarssen een auto aan, een donkerblauwe Renault Dauphine. Alle ambtenaren mogen er in principe gebruik van maken, maar in de praktijk komt het er op neer dat de burgemeester (ja, hij heeft al vanuit militaire dienst een rijbewijs) als enige achter het stuur zit. De fiets komt in de schuur te staan met allengs zachter wordende banden.

Burgemeester De Ruiter is een nauwgezet man. Hij kan wel delegeren, maar het liefst wil hij alles in eigen hand houden. De teugels laten vieren... , het is er nauwelijks bij. Met vakantie gaan... , diep in zijn hart blijft hij liever achter zijn bureau in het statige Goudestein. Koffie binnen handbereik. Zijn - schaarse - vrije tijd besteedt hij vooral aan vissen en fotografie.

Mevrouw De Ruiter groeit enthousiast in haar rol van First Lady. Als burgemeestersvrouw krijgt ze ongevraagd een rol toebedeeld. Men verwacht actieve betrokkenheid. Linten doorknippen, een boeket bloemen in ontvangst nemen. Voorzitter van de Vereniging voor Hulp aan Huisvrouwen. Er altijd tiptop uitzien. Hooggehakt en zwierig gekapt en behangen, Rie de Ruiter geniet er van

Afb. 3 Werkbezoek van de koningin, 1965

(afb. 2). Ze geniet ook van het heerlijk ruime Poelwijk. De burens genieten van de geur van apeltaart en gemberkoek. Banketbakkersdochter, wat wil je!

Maarsse groeit en bloeit ook. Het bouwen gaat door. De Maire Hofstede wordt bouwrijp gemaakt. Maarssebroek wordt een toekomstproject. Het plan voor een 'stad' aan de overzijde van het kanaal krijgt meer en meer gestalte. En de burgemeester zwoegt en laat zwoegen.

De maandelijkse raadsvergadering. De opening met het traditionele gebed is een rite-de-passage ³⁾. Maar wat volgt... Het vergt voorwerk en denkwerk en samenwerking. Met PvdA-lid Ir. J. Bosscher (directeur Bammens) en VVD'er accountant C. de Jager als wethouders heeft hij een goede verstandhouding. Maar er zijn meer mensen met wie moet worden samengewerkt. De gemeentesecretaris Abraham Feyten bijvoor-

beeld. Ach, de goede man krijgt een hartinfarct en bezwijkt onder de zware last die de functie met zich meebrengt. In de bomvolle dorpskerk zingt Hendrik Jan - de ambtsketen weegt hem zwaar - nadenkend mee... à Toi la gloire o ressuscité, à Toi la victoire pour l'éternité ⁴⁾. De eeuwigheid... die duurt... hoe lang...?

Veel nevenfuncties: Voorzitter van de landelijke Hervormde Bouwstichting voor Bejaarden, Lid van de Verenigingsraad van Nederlandse Gemeenten, Voorzitter van de Kring Utrecht van de Bescherming Bevolking (BB), Voorzitter van de Schoolartsendienst voor Utrecht, President-Commissaris van de NV Gasbedrijf Maarsse en van de NV Nederlands Bureau voor Waterleidingen etc. etc. Vergaderingen, altijd 's avonds, dus niet thuis dan. Zijn vrouw wacht, blijft altijd het luisterend oor en is door en door trouw. En... ver-went hem - en ook zichzelf en de kinderen - (als

Afb. 4 Uitreiking nieuwe uniformen aan de Brandweer

keukenprinses). En er is de bolknak en het glas sherry. Wel met mate. Maar de zorgen over het gemeentelijk wel en vooral het wee blijven de burgemeester achtervolgen en maken dat de nachten vaak te kort zijn.

Natuurlijk is het niet louter kommer en kwel. Welnee. Hoogtepunt is bijvoorbeeld het werkbezoek van koningin Juliana in 1965. Op de foto (afb. 3) naast de vorstin de één jaar oudere Hendrik Jan. In donker pak met keten en - net zichtbaar - het lintje. Ridder in de orde van Oranje Nassau. Het donkere brilmontuur steekt scherp af bij het met de jaren grijswit gekleurde haar.

Majesteit wordt het recreatiepark de Wilgenplas getoond. Kijk eens... nou, wat vindt u er van... , vindt u het niet indrukwekkend...? Met zoveel overtuiging showt de burgervader. Wie zou het wagen hem tegen te spreken. De koningin kijkt wat bedremmeld. Tja, wat moet ze zeggen?

De opening van Huize Maria Dommer, het eerste 'bejaardenhuis' in het dorp is een ander hoogtepunt. En dan... - zomaar een voorbeeld - de uitreiking van nieuwe uniformen voor de brandweer (afb. 4). Glimlachend wordt de hand geschud. Een oude man temidden van jonge krachten.

Jong spul is er ook thuis aan de Kerkweg. De dochter getrouwd, met man en twee kinderen inwonend in het ruime huis. Een kleinzoontje naar hem genoemd: Hajé, zijn initialen.

Rie de Ruiter heeft het er druk mee. Gelukkig, toch vakantie. Een vliegreis naar Griekenland. Twee weken zon en ontspanning en rust. Net thuis, 's nachts in paniek wakker. Mijn beautycase... waar... ? Rechtop in bed beseft mevrouw de Ruiter dat ze het doosje met al haar kostbaarheden onder de vliegtuigstoel heeft laten staan. Haar man - ja... het moet echt - naar de telefoon en in het nachtelijke Schiphol wordt terstond gezocht en... gevonden. Na hartkloppingen komt opluchting. De eeuwige durende polsslag van het bestaan.

Elk begin houdt haar einde in. Het bestaan is eindig.

In 1967 wordt de gezondheidstoestand van Hendrik Jan de Ruiter zodanig dat hij besluit, na de nodige aandrang, terug te treden. Arbeidsonge-

schikt heet het officieel. Wethouder R. Plomp houdt een afscheidsrede waarin hij burgemeester De Ruiter in memorabele kleuren schildert.

Negentien lange jaren hebben hun tol geëist.

Alweer veranderingen. Verhuizing naar de Klokjeslaan. Een meer en meer teruggetrokken bestaan. In een wereld die meer en meer zich verengt. Zijn vrouw is voorbeeldig. Een betere verzorgster is niet denkbaar. Tien lange jaren met immer toenemende zorg en aandacht.

In augustus 1977, 69 jaar oud, overlijdt Hendrik Jan de Ruiter. Zijn vrouw heeft op de haar kenmerkende wijze het zo verwoord: "Vanuit de duisternis die hem de laatste jaren omringde, is opgegaan naar het eeuwig Licht mijn lieve man..."

In de dorpskerk zingt zij nu met overgave aan het einde van de dienst... U zij de glorie, opgestane Heer, U zij de victorie, nu en immermeer.

Hendrik Jan de Ruiter, Ereburger van Maarssen.

Noten:

- 1) Landauer, een open rijtuig voor maximaal vier personen.
- 2) Verificateur, ambtenaar die de juistheid moet onderzoeken van bijvoorbeeld declaraties en aanslagen.
- 3) Rite de passage, rituele handeling.
- 4) U zij de glorie opgestane Heer, aan U de overwinning tot in eeuwigheid.

Auke Hoekstra

BRAND OP DE LANGEGRACHT

In 2001 schonk de familie A. Hildebrand uit Maarssenbroek de Historische Kring een stuk krant, bestaande uit 4 pagina's van het avondblad van het Utrechts Dagblad van maandag 2 januari 1939. Waarvoor bij deze nogmaals hartelijk dank. Vele jaren is dit stuk krant, voordat het bij toeval door de Hildebrands werd teruggevonden, gebruikt als opvulling achter het linnen in een schilderijlijst. Onzichtbaar voor nieuwsgierige ogen heeft het zo, weliswaar vergeeld en broos geworden, de tand van de tijd redelijk goed doorstaan. In het blad treffen we een grote verscheidenheid van berichten uit binnen- en buitenland aan. Het is op dat moment bijzonder koud in Nederland. Zo lezen we dat de postboot 'Ameland' over het traject van Holwerd naar Nes, hetgeen normaliter één uur vergt, door de zware ijsgang twintig uur (!) onderweg is geweest. Maar ook in Maarssen is het op die tweede januari bitter koud (zie foto); zelfs de Vecht is geheel met ijs bedekt. Tegenwoordig heel bijzonder, want tijdens de laatste 33 winters is dat maar eenmaal gebeurd. Doordat het jaar 1939 nog maar pas is begonnen, brengt de krant ook nogal wat overzichtsgegevens over het voorgaande jaar. Bijvoorbeeld dat het passagiersvervoer op de luchthaven Schiphol met maar liefst 22 % is toegenomen!

"Het aantal luchtreizigers van, naar en via Amsterdam steeg van 64.497 in 1937 tot 78.600 in 1938, een toename derhalve van $\pm$ 22 procent. Het in deze cijfers begrepen aantal transitoreizigers via Amsterdam bedroeg 23.800 tegenover 24.530 in 1937".

Getallen die heden op een hoogtijdag met gemak worden gehaald. Maar ook in de Amsterdamse haven ging het in 1938 beter dan in het jaar 1937. Meer schepen brachten meer vracht naar de hoofdstad. Na de aankomst van het S.S. Pluto van de K.N.S.M. in haar thuishaven op zaterdagavond 31 december 1938 waren er 173 schepen meer aangekomen dan in het voorgaande jaar. Ook uit het buitenland brengt het Utrechts Dagblad volop nieuws. Zo wordt uit Djokjakarta in

Nederlands Indië door het persbureau Aneta gemeld:

"Officieel wordt medegedeeld dat de toestand van den Soesoehoenan goed vooruit gaat. De vorst heeft reeds eenige tijd opgezeten en voedsel tot zich genomen. Er bestaan zelfs plannen dat de Soesoehoenan binnenkort naar zijn buitenverblijf Paras zal gaan".

Verder kan men lezen dat de Franse Minister-president Daladier aan boord is gegaan van de kruiser 'Foch' en op weg is voor een bezoek aan Corsica en Tunis. Enigszins opmerkelijk in onze hedendaagse ogen is het volgende einde van dit bericht:

"Geheel Corsica is in feeststemming. De bevolking bereidt zich voor op de ontvangst van Daladier. De straten van Ajaccio zijn rijkelijk versierd en gevuld met een groote menigte".

Ook over zaken dichterbij huis heeft de krant nieuws, waaronder een navrant bericht over de nieuwjaarsbedeling in Maarssen en Maarsseveen die op Oudejaarsdag 1938 heeft plaatsgevonden.

"Door de commissie voor buitengewone bedeling zijn 170 gezinnen bedeed. In totaal werd uitgereikt: 297 pond vleesch; 174 halve H.L. eierkolen; 174x100 turven; 1270 K.G. aardappelen; 650 K.G. wortelen en 315 K.G. uien". Maar het belangrijkste nieuws van maandag 2 januari 1939 uit Maarssen is toch beslist de brand die op de Langegracht nummer 44 woedde en de drukkerij van Jo Schuileman, o.a. uitgever van 'De Magneet, die trekt', ernstig beschadigde. Na het herstel van de schade is Boekhandel en Drukkerij Schuileman nog tot 1968 op hetzelfde adres gevestigd. Tegenwoordig vinden we hier de galerie en kunsthandel 'Pygmalion' van Jaap Versteegh. Hoewel deze brand ook is beschreven in het boekje 'Uit de historie van de Maarsse brandweer', een jubileumuitgave (1985) van de Vrijwillige Brandweer Maarssen, is het journalistieke verslag in de krant zo aardig en goed geschreven dat een complete weergave hiervan, met de bijbehorende foto, zeker op zijn plaats is in deze

periodiek. Mede om de authentieke sfeer van het verhaal te behouden zijn de oorspronkelijke spelling, de interpunctie en het foto-onderschrift gehandhaafd.

Vergelijking van de beide teksten levert nog wel op dat het jubileumboekje van de brandweer als dienstdoende commandant de heer M.B. de Nijs noemt. Deze brand was de laatste grote brand die onder zijn leiding werd geblust. In juni 1940 vraagt en krijgt De Nijs ontslag (eervol) als brandweercommandant, een functie die hij 15 jaar had bekleed. Tot zijn opvolger wordt dan D. Faber benoemd. Voor brandwacht J. van Huisstede had de brand nog een vervelend staartje. Op verzoek van de assuradeuren deed hij de hele nacht dienst als bewaker van de overgebleven goederen van Schuileman. Waarschijnlijk tengevolge van de felle kou van die nacht, moest Huisstede zich de

volgende dag ziek melden. Vervelend was het dat het later nog veel strijd heeft gekost om een aanvulling op zijn ziekengeld van de verzekeringsmaatschappij los te krijgen.

J.H. Sagel

Bronnen:

Avondeditie van het Utrechts Dagblad, maandag 2 januari 1939.

Uit de historie van de Maarssense brandweer, door H. van Bommel, J. van Dijk en G. van Putten, onder redactie van Drs. D. Dekker, uitgave Vereniging Vrijwillige Brandweer Maarssen, 1985.

Periodiek H.K.M., Langegracht te Maarssen, door C.W.P. Bloemendaal, deel 22, jaargang 32, nummer 2, mei 2005.

Uitslaande brand in boekhandel te Maarssen

Groote schade aangericht

Bovenverdieping en zolder totaal door het vuur verwoest

Hardnekkig vuur

MAARSSSEN, 2 Jan.-- Een felle, uitslaande brand heeft hedenmorgen gewoed in het perceel aan de Langegracht 44 alhier, waarin gevestigd de drukkerij en boekhandel van den heer J. Schuileman. Omstreeks halfelf ontdekten voorbijgangers, dat er uit de vensters van de voorkamer op de eerste verdieping rook pulde, en toen, men de familie Schuileman ging waarschuwen, bleek, dat in deze kamer, die tot huisvertrek dient, het vuur reeds met groote kracht woedde. Fel sloegen de vlammen even later naar buiten, zoodat er aan redden van den inboedel niet gedacht kon worden. Aangewakkerd door den stevigen Noordwesten wind

vrat het vuur zich verbijsterende snelheid een weg naar de zolderverdieping, waar groote voorraden papier liggen opgeslagen. Nauwelijks tien minuten nadat de brand was ontdekt, sloegen reeds de vlammen, die in de stapels papier ruim voedsel vonden, hoog boven het dak uit.

Inmiddels was de brandweer gewaarschuwd, die zeer snel ter plaatse arriveerde, onder leiding van den heer Faber. Met vier stralen op de motorspuit, - er was in de langs het pand stroomende Vecht natuurlijk water genoeg voorhanden! - tastte men zoowel aan den voorkant als aan den achterkant het vuur aan, dat intusschen met buitengewone hardnekkigheid bleef voortwoeden in het zeer brandbare materiaal, dat het op zijn weg vond. Daarbij kwam, dat de Langegracht slechts zeer smal is, zoodat de blusschers hun stralen aan den voorkant van het perceel bijna loodrecht omhoog moesten zenden, wilden zij bovenverdieping en dak raken. Gelukkig lag even verder een motor-

schuit langs den oever gemeerd, en deze werd toen naar den brandenden winkel gesleept, om als standplaats voor de spuitgasten te dienen, die nu hun straalpijpen op het vuur konden richten, waardoor meer kracht aan het blusschingswerk werd verleend.

Men kon natuurlijk niet verhinderen, dat de bovenverdieping aan den voorkant totaal uitbrande, slechts de vier kale muren bleven over, en ook de zolder bleek niet te redden. Hoewel de brandweerlieden met haken de dakpannen losmaakten, en een ongelooflijke hoeveelheid water op het vuur stortten, door de aldus gemaakte gaten, bleef het daarboven een ware vuurpoel, waaruit onafgebroken onheilspellende donkere rookwolken opstegen.

Langer dan een uur bleef de brandweer water in het brandende perceel storten, ter beveiliging ook van de beide naastliggende panden, die bij den heerschenden sterken wind gevaar liepen, eveneens te gaan branden. Toen wij omstreeks twaalf uur het terrein van den brand verlieten, kon men zeggen dat gevaar voor uitbreiding voorkomen was, maar dat de taak der brandweer nog lang niet geëindigd genoemd mocht worden, lag voor de hand. Nog steeds sloegen op dat tijdstip dikke rookwolken uit den zolder, en af en toe lekten de vlammen opnieuw aan de half verkoolde spanten.

Het gelijkvloersche gedeelte van de zaak heeft van het vuur niets geleden, maar des te meer natuurlijk van het water, dat met geweld van de verdiepingen naar beneden stroomde, en alle hier aanwezige voorraden: schrijfen, kantoorbehoeften, papierwaren, ansichten e.d. totaal doorweekte, en waardeloos maakte. Ook de etalage dreef van het water. De binderij, die in dit gedeelte van het pand gevestigd is, liep aanzienlijke schade op. Gelukkig

is de drukkerij in een uitbouw achter het huis gevestigd, zoodat hier in het geheel niets bedorven is.

Dit neemt niet weg, dat het voor den heer Schuileman een enorme schadepost zal zijn, deze felle brand, die zeer groote schade en stagnatie in zijn bedrijf aangericht heeft. Natuurlijk was de publieke belangstelling voor dezen uitslaanden brand zeer groot. De nieuwsgierigen werden op de Langegracht geweerd, maar vonden aan den overkant van de Vecht een prachtige staanplaats, vanwaar zij het blusschingswerk goed konden volgen. Omtrent de oorzaak tast men nog volkomen in het duister.

In het perceel Langegracht 44 te Maarssen, waarin een boekhandel is gevestigd, ontstond hedenmorgen brand. Hierboven een foto van het blusschingswerk, dat geruimen tijd in beslag nam.

Uit de oude schoenendoos (nr. 27)

Hoek Breedstraat en Bolensteinsestraat

Midden in het centrum van het dorp, precies tegenover de ingang van de Rooms-Katholieke kerk, ligt al twee eeuwen (misschien zelfs al wel drie) een huis met gepleisterde en gesausde gevels. Het huis is gedekt met rode dakpannen en heeft een aardige klokgevel, bekroond door een klein timpaan. Aan de onderzijde eindigt de gevel in twee gebeeldhouwde voluten. Een belangrijke reden om deze foto van omstreeks 1960 in dit nummer op te nemen is het feit dat het pand recent grondig en smaakvol is gerestaureerd en nadien door de firma Telkamp in gebruik werd genomen als winkel voor kinderschoenen. Het geheel ziet er thans weer erg mooi uit en zal hopelijk in de toekomst een voorbeeld mogen zijn voor restauraties en verbouwingen van dit soort panden in Maarssen. Bij het bekijken van de foto valt een aantal dingen

op: bijvoorbeeld het beroemde reclamebord van de Singer Naaimachines. Waarschijnlijk ooit van de gevel verwijderd en weggegooid, maar nu een door verzamelaars gezocht item. Werden die naaimachines daar ook echt verkocht en zo ja, door wie dan? Ook het enigszins verweerde bord van de metaaldraaijerij MALODRA is natuurlijk een opvallend detail. Kenners van het metaalbewerken herkennen wellicht links op het bord de vaste kop van een draaibank en uiterst rechts de zogeheten losse kop. Hiertussen is de naam van de drie firmanten MAnten, LODder en RADings, als ware het een werkstuk, ingespannen. Overigens is Malodra, later het metaalbedrijf van de heer Hofland, hier niet zo heel erg lang gevestigd geweest. Gezien het grote aantal deuren in het pand (een aan de Breedstraat en drie aan de Bolensteinsestraat) woonden

hier vroeger meerdere families. Daar zouden oudere Maarssenaren waarschijnlijk nog veel over kunnen vertellen. Een van de bewoners, die ze dan vast en zeker zullen noemen, is Flip de B...; bij hem kon je o.a. voor een cent snoepjes kopen.

De schoolfoto in het vorige nummer, aflevering 26 van deze rubriek, leverde weer enkele reacties op. Zo weten we nu dat de foto van de Openbare Lagere School in 1946 is gemaakt en dat de juf (links) mogelijk geen Bonkers maar Folkers heette. De andere juf (rechts) heeft waarschijnlijk een beetje Frans aandoende naam. Verder bereikte me de volgende verbeteringen in de namen van de kinderen:

Eric Koeman moet zijn Koelman, Klaas Veen moet zijn Klaas van der Leen, Gerrit (?) is Gerrit Futselaar, Corrie Lodder moet zijn Nel Lodder en Gertrude Jager moet zijn Gerda de Jager. Tot slot is de jongen die Verkuil is genoemd waarschijnlijk Roel (van) Domburg.

Heeft u op- of aanmerkingen naar aanleiding van deze rubriek of heeft u misschien zelf een voor publicatie geschikte foto, dan wordt u vriendelijk verzocht dit schriftelijk of telefonisch door te geven aan:

J.H. Sagel, Van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, tel: 561457, e-mail: jhsagel@zonnet.nl

Over historie gesproken

Het Olde Regthuys

sinds 1657

Eten, drinken

Leuk eten? leuk eeten?

www.hetolderegthuys.nl

Het Olde Regthuys, Laan van Nifterlake 101,
3612 BP Tienhoven, Telefoon 0346 - 23 13 82

TOPKLASSE

SIERO SCHILDERS
Nassaustraaf 71 Maarssen Tel. 562310

PYGMALION BEELDENE KUNST

G a l e r i e
T a x a t i e s

K u n s t h a n d e l
K u n s t a d v i e z e n

Gespecialiseerd in Nederlandse schilderkunst en
grafiek eind 19de eeuw
&
beeldhouwkunst van midden 20ste eeuw

Schilders o.a. Nic.Bastert, W. van Leusden, C.Ritsema,
H.J.Haverman, M.Maris, J.Toorop, Is.Israels, e.v.a.

Open: tijdens tentoonstellingen vrij. t/m zo.-13 tot 17 uur & op afspraak
Langegracht 44 - 3601 AJ Maarssen Tel: 0346-556736 Jaap.Versteegh@Pygmalion-art.com

www.pygmalion-art.com

TWEEWIELER-SPECIALIST

DE HAAN

VERKOOP EN REPARATIE TWEEWIELERS

ONDERDELEN EN ACCESSOIRES.

EIGEN REPARATIE-AFDELING

**OPEN MA,T/M VRIJ. 8.00-12.30 / 13.30 - 18.00
VRIJDAG AVOND 19.00/21.00
ZATERDAG 8.00-16.30
WOENSDAG GESLOTEN.**

**NASSAUSTRAT 105
3601 BD MAARSSSEN
0346-561615**

**BOUWBEDRIJF
DE JAGER**

**Bouwbedrijf De Jager
Tuinbouwweg 33
3602 AT Maarssen
Tel. 0346 - 552454
Auto 0653 - 442034
Fax 0346 - 551920**

- **Voor verbouwingen**
- **Aanbouwen**
- **Badkamers**
- **Keukens**
- **Div. onderhoudswerken**